ხუთშაბათი 28 მაისი 1915 წ.

სამშობლო

წ. I

ფასი: წლიურათ 8 მ., ნახევარი წლით 5 მ., თვიურათ 4 ან. ცალკე ნომერი ერთი შაური. დამატებით 7 კაპ. წლიური ხელის მომწერლებს გაზეთის ფასი შეუძლიათ ნაწილნაწილათ გადაიხადონ. ხელის მოწერის დროს 3 მ., დანარჩენი კიდევ [illegible] განცხადების ფასი: ჩვეულებრივი სტრიქონი პირველ გვერდზე პეტიტით ღირს 15 კ., უკანასკნელზე 10 კ. სხვა ადგილებიდან კავკასიის გარეშე მიღებულ განცხადებათა ფასი: სტრიქონი პეტიტი ტექსტის წინ 20 კაპ., უკან 15 კ. სამგლოვიარო განცხადების დაბეჭდვა თითოჯერ ნაშუადღევის 2 საათ. ღირს 3 მ. 2 საათს შემდეგ 4 მან.

№ 89 ყოველდღიური საპოლიტიკო და სალიტერატურო გაზეთი № 89

ეროვნული ბიბლიოთეკა

„სამშობლოს ძუძუი, არ გაიცვლების სხვაზედა,
ორივ ტკბილია ძმობილო, მირჩევნის ორსავ თვალზედა,
როგორც უფალი, სამშობლოც ერთია ქვეყანაზედა“

ამიერიდან ქ. ქუთაისში გამოდის ახალი საპოლიტიკო და სალიტერატურო გაზეთი

„სამშობლო“

ყოველკვირეული სურათებიანი დამატებით

გაზეთი ღირს: ერთი წლით 8 მანეთი, ნახევარ წლით 5 მან. ერთი თვით—ოთხი აბაზი. ცალკე ნომერი ერთი შაური, დამატებიანი 7 კ. მისამართი: ქუთაისი, რედაქცია „სამშობლო“.
ვსთხოვთ ომში დაჭრილთა და მოკლულთა ნათესავ მეგობრებს მოგვაწოდონ მათი სურათები. რედაქტორი ი. თ. ცინცაძე.

შაბათს, 30 მაისს, საფიჩხიის ეკლესიაში, გადახდილ იქნება ორმოცის წირვა და პანაშვიდი უდროოდ გარდაცვალებულის

მიტუშა ერისთავის

სულის მოსახსენებლათ, რასაც აუწყებენ ნათესავთა და ნაცნობთ განსვენებულის გულდათუთქული მშობლები და ნათესავები. 2—1

კნ. ციცინო ნიკოლოზას ასული ერისთავისა კნ. ოდია ვარლამას ასული ერისთავისა და თავადი მახაკო ვარლამის ძე ერისთავი გულითადის მწუხარებით აუწყებენ ნათესავთა და ნაცნობთ გარდაცვალებას 26 ამა მაისს—პირველი დაუვიწყარი მეუღლისა და მეორენი ძვირფასის მამისა

თავადის ვარლამ მიხეილის ძის ერისთავისას.

პანაშვიდი ყოველ დღე საღამოს 7 საათზე საკუთარ ბინაზე კაზაკოვის ქუჩაზე, ანანიაშვილის სახლში; გამოსვენება ბინიდან საფირჩხიის სასაფლაოზე დასაკრძალავად კვირას, 31 მაისს, ნაშუადღევის 4 სათზე.
4—1—226.

ხანგრძლივი ავათმყოფობის შემდეგ გარდაიცვალა ქვრივი ბანოვანი

ქალია სიმონის ასული აგიაშვილისა,

რასაც გულითადის მწუხარებით აუწყებენ ნათესავთ და ნაცნობთ შვილები: ნინა და ტარასი ნესტორის ძე და ასული აგიაშვილები; ძმები: იაკობ და გაბრიელ სიმონის ძენი ალიბეგოვები ტოლშვილით და ქვრივი ვარვარა ეფრემის ასული ალიბეგოვისა ქალიშვილებით და გოხოვენ მობრძანდენ და ნუგეში გვცეთ. პანაშვიდი ყოველ დღე საღამოს 7 საათზე, გამოსვენება დანიშნულია ხუთშაბათს, 28 მაისს, ნაშუადღევის 4 საათზე, კვიტაშვილის სახლიდგან, კუთხე პოლიციის ქუჩისა და ჯაიანის შესახვევისა. ცალკე წერილები არ დარიგდება. 1-1 283.

კვირას, 31 მაისს, საფირჩხიის სასაფლაოს ეკლესიაში გადახდილ იქნება ორმოცი დღის წირვა და პანაშვიდი

მარიამ კლიმენტის ასული რატიანისა,

რასაც აუწყებენ ნათესავთა და ნაცნობთ მიცვალებულის მეუღლე **გიორგი ნესტორის ძე რატიანი.** მშობლები: კლიმენტი ივანეს ძე არქიპოვი, მეუღლე მისი ივლიტა ტიმოთეს ასული შვილებითურთ. პანაშვიდი დაიწყება 11 საათზე. 2—1—227.

გაბრიელ იოსების ძე
ექიმი გოკიელის
ელექტრონისა და სინათლის

კაბინეტი. შინაგანი ნევრებისა და ვენერიულ ავათმყოფების მიღება დილის 9—12 საათ. საღ. 9—8 საათ. **ალექსანდრეს ქუჩა, საკუთარი სახლი.**

ექიმი გაბრიელ იოსების ძე გოკიელი

ამ ზაფხულს რჩება ქუთაისში და განაგრძნობს ავადმყოფების მიღებას ძველ ბინაზე დანიშნულ დროს. ალექსანდროვის ქუჩა, საკუთარი სახლი. 11—1

ექიმი ე. ტ. ფულინი გადმოვიდა ქუთაისში თფილისის ქუჩაზე ჩიკვაიძის სახლებში. ღებულობს ყელისა, ცხვირისა და ყურებით ავათმყოფებს. დღით 2—3, საღ. 7—8. თ.

ბეგია მ. მ. კოხრეიძე
უცრის ყვავილს, უკეთებს ნემსებს, ეხმარება მშობიარეთ და აძლევს ავათმყოფთ რჩევა-დარიგებას ყოველ დროს.
ალექსანდროვის ქუჩა, სახლი თევდორაძისა, ფილიპოვის მაღაზიის პირდაპირ.

ექიმი ი. ჩარეძოვი ქალაქის საავათმყოფოს ორდინატორი. განაახლა კანის, ვენერიულ და სიფილისიანი ავათმყოფების მიღება ახალ ბინაზე, დილით, 12—2 საათ. საღამ. 6—8 საათ. მისამართი: ლევაშოვის ქუჩა, ალბეგოვის სახლში. (თ.)

დოქტორი მედიცინისა, პრივატ-დოცენტი ვარლამ პავლეს ძე მოსეშვილი 8 მაისიდგან მიიღებს ავათმყოფებს დილის 8 საათიდგან ნაშუადღევის 2 საათამდის და ნაშუადღევის 5 საათიდგან საღამოს 8 საათამდის.
გოშეიტლის ქუჩა, მოსეშვილის სახლი, ხაზინის პირდაპირ № 6. თ.

კბილის ექიმები
მენაღარიშვილი & ტრუფანოვა.
ბათომიდან გადმოვიდენ ქალ. ქუთაისში. თფილისის ქუჩა, სახლი ბახტაძისა, ფირალოვის თუთუნის ფაბრიკის გვერდში. ავათმყოფებს ღებულობენ დილის 8—2 და საღამოს 5—6. არჩენენ ავათმყოფობას კბილებისა და ღრძილებისას. აკეთებენ ხელოვნურ კბილებს: კაუჩუკზე, ოქროზე და ალუმინზე. ღრძილების ავათმყოფობას არჩენენ რამდენიმე სეანსზე ახალი საშუალებით. თ.

ექიმი რელიგიონი დაბრუნდა და განაახლა ავათმყოფების (ქირურგიულ და ქალურ ავათმყოფთა) მიღება თავის ძველ ბინაზე. ავათმყოფების მიღება—დილის 12 საათიდან 2 საათამდი.

ელექტრო თეატრი

„რადიუმი“

საზაფხულო შენობა.

ორშაბათიდან, 25 მაისიდან, არაჩვეულებრივი პროგრამა

კამოტრა
დრამა 3 ნაწილათ.
მეორე სერია წარმოადგენს ერთ მთლიანს და ვისაც პირველი სერია არ უნახავს, მეორე სერია პირველ სერიისაგან დამოუკიდებლათ შეუძლია ნახოს.
1 ნაწ. ოქროს კობრო, 2 ნაწ. მოულოდნელი ქარიშხალი, 3 ნაწ. საოცრება ჰაერში.

პატე ჟურნალი
სეზონის სენსაცია! მეორე სერია.
სხვისი ცოლების მოუვარული
კომიკური სურათი.
დასაწყისი სადამოს შვიდ საათზე.
თუ ტუდი ტაროსი იქნა, სეანსები საზამთრო შენობაში იქნება გადატანილი.

მუშაობს ხრესილის მადნეული წყლის მძ. ჟოტრჟოლაძემების სამკურნალო

აბანო.

აბანო მდებარეობს მაღლობ ბუნებით შემკულ მთის ჰაერზე და, როგორც ნამდვილ გამოირკვა, კურნავს მრავალ სხვადასხვაგვარ ავათმყოფობას; ქარებს (რევმატიზმს) სხვადასხვაგვარ მეწყვს, საუმაწვიდოებს, ნერვების სისუსტეს, ჩაუოდიდ ცოცხას (მალარიას), კუჭის ტკივილს, ვენერიულ ავათმყოფობას, ეგზემას, სისივნეს და სხვა. წყალი მიიღება ცივი და თფილიც. ხრესილში იმყოფება მუდმივი ექიმი, სადაც მსურველს შეუძლია მიმართოს დარიგებისათვის, არის სუფთა საკუთარი ვანები, სუფთა ბინა, და სასმელ საჭმელი. ფასები ყოველივეზე ძლიერ ზომიერია. აბანო მდებარეობს სადგურ „სერნია ვოდში“ ხრესილში სადგურია მატარებლის გასაჩერებლათ. სადგურიდან 150 საჟენია აბანომდი. ქუთაისის სადგურზე მოითხოვეთ ბილეთები სადგურ ხრესილის „სტანცია სერნია ვოდის“. ქუთაისიდგან მატარებელი გადის დილის შვიდის ნახევარზე, დაბრუნდება საღამობით. თ.

ომი

პეტროგრადის დეპ. საგენტოსგან.

კავკასიის ასპარეზი.

პეტროგრადი. 26 მაისი. ოფიციალური კავკასიის ჯარის შტაბისაგან. 24-ს ოსმალონი შეეცადენ ოლთისის გეზით იერიშის მოტანას. იერიში ჩვენმა ჯარმა მოიგერია. ვანის გეზით ჩვენი ჯარი ჯაბლაბის უღელტეხილიდან სოფ. ზერანის—კოჩანამდი ოსმალოთ სდევნის. ვანის ტბის სამხრეთ ნაპირზე ოსმალონი გავდენეთ ანგელიუ მოქუსის ხაზიდან დასავლეთისკენ. დანარჩენ ადგილებზე ცვლილება არ მომხდარა.

აღმოსავლეთის ასპარეზი.

პეტროგრადი. 26 მაისი. ოფიციალური მთავარ სარდლის შტაბისაგან. ზავლის რაიონში მტერს მაშველი ჯარი მოუვიდა და ბუბიეს გეზით სასტიკი იერიში მოიტანა. 25-ს, ჩვენმა ჯარმა ეს სოფელი მიატოვა და შავლის წინ თავი მოიყარა. ქვებო დუბისაზე ჩვენი წინსვლა გრძელდება. ვისლის მარცხენა ნაპირზე მტერმა ქარით ისარგებლა და ზხამიანი გაზი იხმარა ჩვენი ჯარის მოსაწამლავათ. გალიციაში ცხარე ბრძოლა გრძელდებოდა ვიშნის მარცხენა ნაპირზე. 24-ს აქ მტერმა შესძლო ჩვენი ჯარის შევიწროება, მაგრამ კონტრ-იერიშებით დღის განმავლობაში ჩვენ ტყვეთ წამოვიყვანეთ 2000 კაცამდე. დნესტრის რაიონში 24-სა და 25-ს ბრძოლა მდ. ტისმენიცასა და ლუკვას შუა სწარმოებდა. მტრის იერიშებმა გარსტბერგიდან ჟოდაჩევამდი უნაყოფოთ ჩაიარა. ჟოდაჩევთან ჩვენ ტყვეთ წამოვიჩვანეთ 300 კაცი 6 აფიცერით. ვიხელეთ 2 ტყვიის მტყორცნელი. დნესტრის მარცხენა ნაპირზე მტრის ძალებმა იმატა და მტერი გაჩნდა ტყეში რკინის გზის გამსწვრივ. დნესტრის მარცხენა ნაპირზე მტერს ტყვიის მტყორცნელებიდან ცეცხლი დავუშინეთ და შემდეგ ხელჩართულ ბრძოლაში ავკუწეთ 200 გერმანელი და რამდენიმე ათეული ტყვეთ წამოვიყვანეთ. ჩვენ მოვიგერეთ იერიშები სივკასა და სუვკას შუა.

ბალტიის ზღვაზე.

პეტროგრადი. 26 მაისი. სამხედრო უწყების ცნობა. 26-ს, ვინდავასა და გოტლანდს შუა გამოჩნდა ათი გემისაგან შემდგარი მტრის ესკადრა. ჩვენმა წყალქვეშა ნავმა იერიში მიიტანა და რამდენიმე ნაღმი ესროლა გემებს. წყალქვეშა ნავს მოესმა აფეთქების ხმა.

უკანასკნელ ხანაში გერმანიის ფლოტმა რიგის ყურეში თავისი მოქმედება განაცხოველა. მაგრამ როდესაც ჩვენი წყალქვეშა ნავები შეამჩნიეს, გერმანიის ფლოტი ისევ უკან გაბრუნდა. 22-ს, გერმანიის მსუბუქი კრეისერი ჩვენ ნაღმს წააწყდა, მაგრამ არ აფეთქდა და კრეისერი ლიბავაში წაიყვანეს. პეპენზეეს მახლობლათ ჩვენმა წყალქვეშა ნავმა ააფეთქა გემი „გინდებურგი“.

„მეჯიდიეს“ ამოღება.

პეტროგრადი. 26 მაისი. „მეჯიდიეს“ ამოსაღებათ გამართული მუშაობა დამთავრდა, კრეისერი ადესის ნავთსადგურში შეიყვანეს. შეუდგებიან მის შესწორებას, კრეისერი აშენებულია ფილადელფიაში კრამპეს ქარხანაში

ადესა. 26 მაისი. ადესასთან ჩაძირული ოსმალოთა კრეისერი „მეჯიდიე“ დღეს ამოიღეს და დოკში მიიყვანეს შესაკეთებლათ.

დასავლეთის ასპარეზი.

პარიზი. 25 მაისი. არასის ჩრდილოეთით ბრძოლა ჩვენდა სახეიროთ სწარმოებს. აბლენ—სუშე—ნევილთან მთელი დღე გაუწყვეტელი არტილერიის ბრძოლა იყო. ლაბირინტში ჩვენ წარმატებით ვმოქმედებთ. ორ ადგილას ჩვენ რედუტს მივაღწიეთ. აქ მოვიგერეთ მტრის იერიშები. გაბიუტერნის სამხრეთ-აღმოსავლეთით ჩვენ დავიკავეთ მტრის სანგართა ორი ხაზი ტუვანის ფერმასთან. ტყვეთ წამოვიყვანეთ 400 კაცი, მათ შორის შვიდი აფიცერი და ვიხელეთ რამდენიმე ტყვიის მტყორცნელი. მტერმა დასტოვა რამდენიმე ასეული მოკლული. ენის ჩრდილოეთით მტერი შეეცადა დაკარგული ადგილების დაბრუნებას და სასტიკი იერიში მოიტანა. ჩვენ იერიში მოვიგერეთ. ადგილობრივ დავითვალეთ 2000 მოკლულთა გვამი და ტყვეთ წამოვიყვანეთ 250 კაცი, მათ შორის ერთი არტილერიის აფიცერი და 28 უნტერაფიცერია. ვიხელეთ ექვსი ტყვიის მტყორცნელი. ბევრი ტყვიის მტყორცნელი დამსხვრეული ვნახეთ. ჩვენ მელინიტით დავამსხვრიეთ სამი 77 ყალიბიანი ზარბაზანი, რომელიც გუშინ ვიხელეთ, მაგრამ ჩვენ წრემდი ვერ მოვიტანეთ, ჩვენ წინ წავიწიეთ 100 მეტრით ვილობოას სამხრეთით ტყეში. შამპანში მანილის ახლოს მტერმა ჯარი მეორე ხაზიდან პირველში გადმოიყვანა, ალბათ იერიშის მოსატანათ, ვოკუაში შურის საძიებლათ ჩვენ მტრის სანგრებში ცხელი სითხე ჩავასხით. დანარჩენ ადგილებში ცვლილება არ მომხდარა.

პარიზი. 26 მ. არასის ჩრდილოეთ. ბრძოლები ხდებოდა ლორეტის ფერდოების აღმოსავლეთის ნაწილში, მტერმა სამჯერ კონტრ-იერიში მიიტანა. ჩვენ ჩვენი ადგილები შევინარჩუნეთ. სუშეს ჩრდილო-აღმოსავლეთით ისევ წინ წავიწიეთ. გვბიუტერნის სამხრეთ-აღმოსავლეთით მტერი სცდილობდა დაკარგული ადგილების დაბრუნებას, მაგრამ ოთხჯერ უკუვაქციეთ. აქ დავიკავეთ მტრის სანგართა ორი ხაზი 500 მეტრის სივრცით. ტყვეთ წამოვიყვანეთ 150 კაცი.

ბელგიის ჯარის მოქმედება.

ჰავრი. 25 მაისი. 25-ს ღამით და დღითაც ბელგიის მთელ ფრონტზე არტილერიის ცხარე სროლა იყო.

ინგლისის მფრინავების მოქმედება.

ლონდონი. 25 მაისი. ბრიტანიის ორმა ჰაეროპლანმა რამდენიმე ყუმბარა ჩამოყარა ბრიუსელის ჩრდილოეთით ცეპელინების სადგომზე. შენობიდგან ალი ამოვარდა, თუმცა არ არის გამოკვლეული, ცეპელინები იქ იყვენ თუ არა. ორივე მფრინავი მშვიდობიანათ დაბრუნდენ. დილის სამ საათზე ბრიტანიის მეორე ავიატორმა ჰაერში იერიში მიიტანა ცეპელინზე გენტსა და ბრიუსელს შუა 6000 ფუტის სიმაღლეზე, ესროლა ექვსი ყუმბარა, ცეპელინი აფეთქდა, ძირს ჩამოვარდა და რამდენიმე ხანი იწოდა, აფეთქების ძალით ბრიტანიის მონოპლანი გადაბრუნდა, მაგრამ ავიატორმა შესძლო მისი გასწორება, ის იძულებული შეიქნა მტრის ადგილზე დაშვებულიყო, მაგრამ აქედან ავიატორი აფრინდა და უვნებლათ უკან დაბრუნდა.

საფრანგეთის მრეწველობის მდგომარეობა.

პარიზი. 25 მაისი. სამინისტრომ გამოაქვეყნა ოფიციალური ანკეტის შედეგი საფრანგეთის მრეწველობის შესახებ 8 თვის განმავლობაში. ანკეტა შეეხება 22610 ქარხანას, სადაც ჩვეულებრივ 1,097,670 მუშახელი მუშაობდა. 1914 წელს აგვისტოში წარმოების მხოლოთ 34 % მოქმედებდა, შემდეგ რიცხვი გაიზარდა, ოქტომბერში 58 % და იან-

ქუთაისის გუბერნიის თავად-აზნაურთა წინამძღოლი თავადი **დ. ო. ნიშარაძე** ამით აუწყებს პატივცემულ საზოგადოებას, რომ 28 მაისს, 12 საათზე, ამა 1915 წელს ქუთაისის საკათედრო ტაძარში გადახდილ იქნება პანაშვიდი გერმანელებთან ბრძოლაში გმირულათ დაღუპული **ფლიგელ-ადიუტანტის, ლეიბ გვარდიის კოვალეროგვარდის პოლკის პოდრუჩიკის, თავადის**

კონსტანტინე ალექსანდრეს ძის გაგრატიონ-მუხრანსკისა

ვარში კი 69 ½ % და 77% მდე. მუშათა რიცხვი აგვისტოში 34 % ჩამოვიდა, ოქტომბერში კი 44 % აიწია, იანვარში კი 59 ¼%-დან 65 ½ %-მდი აიწია.

დარდანელი.

სოლუნა. 24 მაისი. (დაგვიანებულია). მიტილენიდან იუწყებიან, რომ 23 ს მოკავშირეებმა გალიპოლის ნახევარ კუნძულზე საერთო იერიში მიიტანეს. ბუიავლეს სანგრებში სასტიკი სისხლის ღვრაა. კასავჩისთან მოკავშირეებმა მტერს სანგართა სამი ხაზი წაართვეს.

ცაპელინები ინგლისში.

ლონდონი. 25 მაისი. საადმირალოს ცნობით, კვირას ღამით ცეპელინი გამოჩნდა აღმოსავლეთის ნაპირებთან და ჩამოყარა ყუმბარები. ორგან ცეცხლი გაჩნდა, მოკვდა ორი კაცი და დაიჭრა 40.

კოლონიებში.

ლონდონი. 25 მაისი. ახალშენთა მინისტრი ცნობით ცეილონზე ანტი-მუსულმანურმა ამბოხებამ იფეთქა კანდიშიბუდისტებმა დაარბიეს მუსულმანთა ღუქნები. გამოცხადდა სამხედრო წესები. გუბერნატორი იუწყება, რომ ამბოხება გამოწვეულია ვაჭრობის ნიადაგზე და მთავრობის წინააღმდეგ არ არის მიმართული. ამბოხების რამდენიმე მონაწილე დახვრიტეს. უკანასკნელი ცნობით მდგომარეობა გაუმჯობესდა.

იტალიის ასპარეზი.

რომი. 26 მაისი. მთავარ ბინის ცნობა. ჩვენ მოწინავე რაზმს მთელ საზღვარზე საგულისხმო ადგილები უკავია. ლავაროონე-ფოლგარიას მაღლობებზე სასტიკი ბრძოლაა. სასტიკი ბრძოლაა აგრეთვე იზონცოს ხაზზე. იზონცოს ქვემო ნაწილში ჩვენმა ჯარმა წყალზე ხიდეები დასდვა და ზედ კავალერია გავიდა საზვერათ. ჯარი გავიდა აღმოსავლეთის ნაპირზე და აქ გამაგრდა. ეს ოპერაცია საშვალებას გვაძლევს მდ. იზონცოსა და სხვა ადგილებზედაც თავისუფლათ ვიმოქმედოთ და ხელში ინიციატივა ჩავიგდოთ. ჩვენი ზარალი უმნიშვნელოა.

რომი. 25 მაისი. საზღვაო შტაბის ცნობა. 25-ს დილით ჩვენმა კონტრ-ნაღმოსანთა ფლოტმა იერიში მიიტანა მესამეთ მონფალკონზე. დუინოს ახლო მყოფმა მტრის სამმა ბატარეიამ ცეცხლი დაუშინა ჩვენ გემებს. ჩვენმა გემებმა მტრის ერთი ბატარეია ჩააჩუმა. ნაღმოსნები უკან დაბრუნდნენ. ჩვენი ჰაეროპლანი პოლაზე გადაფრინდა და რამდენიმე ადგილას ყუმბარები ჩამოყარა.

სერბიის ასპარეზი.

ნიშა. 25 მაისი. სერბიის ჯარმა დაიკავა ელბასანი. სერბიის ჯარი პიშკოპეიდან ალბანელთა ბრბოს სდევნის.

რუსეთის ბედის ჩაძირვა.

ლონდონი. 25 მაისი. რუსეთის შხუნის „ადოლფის“ კომანდის 4 კაცი ლიტში მოვიდა, შხუნა მილსბოროდან რუსეთში მიდიოდა. რატრეხედიდან 30 მილზე მას გერმანიის წყალქვეშა ნავი მიუახლოვდა 8 ჯერ ესროლა. შხუნა 15 წამში ჩაიძირა. კომანდის ერთი კაცი დაიჭრა და ორი დაიღუპა.

ავსტრიის წყალქვეშა ნავის ჩაძირვა.

ათინა. 25. მ. (დაგვიანებულია). ტენედოსიდან იუწყებიან, რომ ავსტრიის წყალქვეშა ნავი ჩასძირეს ხორტარის მახლობლათ. კომანდა ტყვეთ წაიყვანეს.

მოკავშირეთა იერიშები გალიპოლის ნახევარ კუნძულზე წარმატებით დამთავრდა, ოსმალოთა ზარალი დიდია. ოსმალოებს მაშველი ჯარი ხმელეთით მოსდით, რადგან მარმალილოს ზღვაში ინგლისის წყალქვეშა ნავების ეშინიათ. ინგლისის კონტრ-ნაღმოსანი ესროდა ოსმალოთა ადგილებს ადრამიტის ახლოს.

ჟურნალ-გაზეთებიდან.

ამერიკა და გერმანია.

გერმანიის საპასუხო ნოტამ ამერიკელებზე ცუდი გავლენა იქონია და საერთო უკმაყოფილება გამოიწვია. მოელიან, რომ პრეზიდენტი ვილსონი დაუყონებლივ წარუდგენს გერმანიის მთავრობას ახალ ნოტას და კატეგორიულ პასუხს მოსთხოვს.

ახლო მომავალში მოხდება მინისტრთა საბჭოს კრება გერმანიის საპასუხო ნოტაზე გადაწყვეტილების მისაღებათ. ოფიციალურ წრეებში დაუფარავათ ლაპარაკობენ, რომ გერმანიის პასუხმა მდგომარეობა ძლიერ შესცვალაო. კაბინეტის წევრების აზრით შეუძლებელია საქმე მშვიდობიანათ გადასწყდეს.

პრესისა და საზოგადოების აღელვება

დიდია. გავლენიანი გაზეთები მოითხოვენ, რომ პრეზიდენტმა ვილსონმა გაბედულათ იმოქმედოს.

ბულგარეთი.

ბულგარეთში აკრძალეს ის გაზეთები, რომელნიც სამთა შეთანხმებას თანაუგრძნობენ: სახალხო ორგანო „მირი“, დემოკრატების „პრეპორეც“ და რუსოფილური გაზ.—„ზარია“.

ყვითელი პრესა და გაზეთები, რომელნიც გერმანელების ხელშია აძლიერებენ აგიტაციას, ათავსებენ რა თავის ფურცლებზე ფანტასტიურ ცნობებს გერმანელებისა და ავსტრიელების გამარჯვების შესახებ.

ოსმალეთი, რუმინია და ბულგარეთი.

კონსტანტინოპოლიდან ცნობაა, ოსმალეთის პოლიტიკურ მოღვაწეებს იმედი აღარა აქვთ, რომ ბულგარეთმა ნეიტრალიტეტი დაიცვას. საბერძნეთთან დიპლომატიური მოლაპარაკება დაიწყო. ოსმალეთის მთავრობა ბულგარეთს ემუქრება, ცდილობს ბულგარეთის საზღვრებზე საბერძნეთის ჯარის თავის მოყრით დაქსაქსოს ბულგარელების სამხედრო ძალა.

ირკვევა, რომ ჯევად-ფაშას, რომელიც ბერლინს გაემგზავრა მოსალაპარაკებლათ, მარტო ფინანსიური მხარე არ ქონდა მინდობილი. მას დავალებული ჰქონია აგრეთვე მოსთხოვოს ბერლინის მთავრობას რუმინიისთვის სხვადასხვა დათმობა, რომელიც აიძულებს რუმინიას ნეიტრალიტეტი დაიცვას და მასთან ბულგარეთის გამოუსვლელობაც უზრუნველყოფილი იყოს გერმანიის მოკავშირეთა წინაალმდეგ. წინაალმდეგ შემთხვევაში ოსმალეთი იძულებული იქნება სეპარატიული ზავი ჩამოაგდოს მებრძოლ სახელმწიფოებთან. კომპენსაციის ნაცვლად რუმინიას წინადადება მიეცემა 150 ათას ჯარს მოუყაროს თავი ბულგარეთის საზღვრებზე და ამით აიძულონ ბულგარეთი დაიცვას მშვიდობიანობა.

ვაჟა-ფშაველა.

თფილისის გაზეთები ამ ჟამათ ვაჟა-ფშაველაზე ლაპარაკობენ.

ჩვენ, რომ კრიტიკა გვქონდეს—ვაჟა-ფშაველა უსაზღვროთ ეყვარებოდა ხალხს. იგი ეყვარებოდა, როგორც შეიძლება უყვარდეს კაცს ანკარა წყარო, მწვანე მდელო, ჭრელი პეპელა და დილის ცვარი.

— როდის გაჩნდა იგი ჩვენ შორის?

—„გაზაფხული იყო მაშინა,
ახლად ყოოდენ იანი“!..

და პირველათ ილია ჭავჭავაძემ შეამჩნია. თვით ილია ჭავჭავაძემ!

უდიდესი ჯილდო, რომელსაც არ ღირსებია არც ერთი ქართველი მწერალი.

— აღარ შემიძლია ვაჟას შემდეგ ლექსების წერა...

სთქვა პოეტმა და მართლაც მას შემდეგ, გვგონია, არც უწერია.

ვაჟამ დაიწყო წერა.

მან გააპო ნისლი მაღალის მთისა და იქიდან დაიწყო დენა ნიავმა, მთის ყვავილების სურნელებამ, ეთერმა.

არსებობს უდიდესი წიგნი ქვეყანაზე, სადაც ჭეშმარიტება უბრალო იგავებით არის ნათქვამი.

მსგავსად ამ წიგნისა, ვაჟამ მშვენიერება უბრალო მცენარეში ნახა.

—„ჩემსაც სამარეს ამკობდნენ
შენი დეკა და ღვიანი“!..

— ვის შენი? შენი, აი, მაგ მთებისა, მაგ მინდვრებისა, რომელსაც **საქართველო** ჰქვიან.

რა ამპარტავანი უნდა იყო, როგორ უნდა გრწამდეს უცვალებლობა შენის აზრისა და იმ რწმენისა, რომ ჭეშმარიტი მშვენიერება მხოლოდ იმაშია, რომ მოკვდე და მხოლოდ დეკის თავთავი ინატრო საფლავზე!

და მე მრწამს, რომ ვაჟას საფლავზე დეკა და ღვიანი ამოვა.

მის ქვეშ მგოსანი იწვება და დღე—ისმარე იტყვის:

— „ღმერთო სამშობლო მიცოცხლე!“

თქვენა გგონიათ ეს პროზა არის?

ეს ერთი სტრიქონია ვაჟას ლექსიდან. ნათქვამია ისე, როგორც დამ სთქვას—ღმერთო ძმა მიცოცხლეო.

და საქართველო და ვაჟა მართლა და ძმანი არიან.

მისი გმირები ჯერ ცხენიდან არ ჩამომხტარან, ხმალი ქარქაშში არ ჩაუკიათ—ლაშქრათ არიან. და ძველი საქართველო ცოცხალია.

„ვინა სთქვა საქართველოზედ
ეგ არის ლომი კვდებაო!“

სურდა ეთქვა ვაჟას...

მაგრამ ძმამ დაასწრო—ბაჩანამ.

სიდიადემ სიმარტივე ასწავლა მგოსანს სიმარტივემ,—მშვენიერება. იქ, სადაც ის სცხოვრობს, ყველაფერი სადაა, მაგრამ ლამაზი. თოვლია, მარტო ერთი თოვლი და ისიც-კი ლამაზია! ბალახია, მარტო ერთი ბალახი და უკვე ლამაზია! მაშ მშვენიერება სიმარტივეში ყოფილა. ამიტომაც:

„მოგესალმებით ქედებო,
მომაქვს სალამი გვიანი,
ჩემსაც სამარეს ამკობდნენ
შენი დეკა და ღვიანი!“

როგორც შენ მარტო ბალახი ხარ და მეტი არაფერი, როგორც შენ მარტო თოვლი ხარ და მეტი არაფერი, ისე მეც მარტო „ვაჟა“ ვარ...

არ მინდა არც ჩემი გვარი, არც ჩემი სახელი! არ მინდა არც შენი სახელი! ვინ ხარ შენ—საქართველო?

არა, შენ მთა ხარ, შენ ბარი ხარ, შენ მიწა ხარ—ჰაერი... [illegible] თქვენ...

გადაშალეთ, ბატონებო, მისი წიგნი!

ფარსმან-ფარუხი.

ქუთაისის საურთიერთო კრედიტის საზოგადოება.

(მოკლე ისტორია).

35 წელიწადია, რაც ეს საკრედიტო საზოგადოება არსებობს.—პირველ 25 წლის განმავლობაში ამ საზოგადოების არსებობა მშვიდობიანათ მიმდინარეობდა, თუმცა ამ ხნის განმავლობაში დიდი გაჭირვებაც შეხვდა მას, თუ რკინის გზის დანგრევისა გამო დიდ მანძილზე, ისე რომ კარგა ხანს შეწყვეტილი იყო აქედგან თფილისში მიმოსვლა, და თუ რუსეთში შიმშილობის გამო აღკრძალული რომ იყო სიმინდის სამზღვარ გარეთ გაზიდვა, რომლის გამო ჩავარდა დიდ გაჭირვებაში თითქმის ყველა ქუთაისის ვაჭარი.

იმ 25 წლის განმავლობაში ამ საზოგადოების წევრებს წვრილი ვექსილებით უსესხნიათ 25 მილიონი მანეთი,—და ამ 25 მილიონში მას მხოლოდ 40 ათასი მანეთის ვექსილები განუსაჩივრებია. ამაში 10 ათასი მანეთი გადაუხდევინებია და მხოლოდ 30 ათასი მანეთი დაჰკარგვია.

ეს იყო სამაგალითო საქმე, ასე ფთხილად იყო ნაწარმოები ვექსილებით სესხის გაცემა,—ეს ამოდენა ფული წევრებს ჰქონდათ ნასესხი ცხრა პროცენტად. (9 %)

ამ 25 წლის განმავლობაში ყოველ წლივ საზოგადოება ურიგებდა მოგებასდივიდენს, ისე, რომ თავის წევრთათვის სულ დაურიგებია 314.924 მანეთი. გარდა ამისა, ქუთაისის თვითმართველობას მოგებიდან შესწირა 40.000 მანეთი, რომ ამ ფულით მას ქუთაისში გაეხსნა რამე სახელოსნო სკოლა, გარდა ამისა შეიძინა თავის დასაბინავებლათ ძვირფასი მამული სივრცით. უმეტეს 850 ოთხკუთხი საჟენისა ქვითკირის შენობებითა, რომელიც დამტკიცებიანათ დაუჯდა სულ 25.785 მანეთად,—ამ მამულში, ცარიელ ადგილზე ააგო მკვიდრი, ნათალის ქვით ორ სართულიანი შენობა, ისე რომ ეს მამული ძველი და ახალი შენობებით დაუჯდა საზოგადოებას სულ 74 695 მანეთად, მაშინ როდესაც ამ მამულის ღირებულება გახდა 140 ათასი მანეთი.

ამას გარდა საზოგადოებამ იმ 25 წლის განმავლობაში შეადგინა მოგებიდან სათადარიგო კაპიტალი 63.159 მან. და თვით ნაყიდი მამულის შემოსავალი შეუგროვდა 17.000 მან., რომელიც შენიკით ახლათ განმტკიცებული გერმანიის ხალხთა გაერთიანება და მოქალაქეთა შეგნების ამაფრთოვანებელი განდიდება კარგი ხანია ეძებდა შემთხვევას, რომ შური ეძია იმ ეროვნულ შეურაცხყოფისათვისა და დამცირებისათვის, რომელიც განიცადა გერმანიამ 1804—1812 წლებში ფრანგთა ბრძანებლობის ქვეშ. ომის საბაბი მიეცა ბისმარკის მართველობას ფრანგების დიპლომატიურ შეცდომათა მთელი რიგით: ჰესპანიის სამეფო ტახტზე ასასვლელათ იწვევდენ ლეოპოლდ ჰოჰენცოლერნს, რომელსაც ძალზე ეწინააღმდეგებოდა საფრანგეთი; უკანასკნელმა უდიერ ფორმებში გამოხატა თავისი მოთხოვნა გერმანიის მეფესადმი, რათა ამ უკანასკნელს აეკრძალა ლეოპოლდისათვის ჰესპანიის ტახტზე ასვლა, რაზედაც ცივი უარი მიიღო. შემდეგ ლეოპოლდმა თვითონ განაცხადა მეფობაზე უარი, მაგრამ საფრანგეთის დიპლომატიამ ეს არ იკმარა და წარუდგინა ბერლინის მთავრობას ახალი მოთხოვნები. ამით ისარგებლა ბისმარკმა და ცხარე კილოთი დაწერილი ნოტები გამოაქვეყნა ბერლინის გაზეთებში, სადაც არც ის იყო დაფარული, რომ გერმანიის მეფე იძულებული გახდა უარი განეცხადებინა საფრანგეთის ელჩის მიღებაზე. რასაც ელოდა ბისმარკი ის მოხდა: აჩქარებულმა პარიზის ომის მომხრე პარტიამ ვერ გაარჩია დიპლომატიური ხერხი ბისმარკისა საქმის ნამდვილ ვითარებისაგან და ითხოვდა ომის გამოცხადებას: ზომიერთა-ტიერის მეთაურობით-ოლადმა რომ კონფლიქტი უკვე მოისპო ლეოპოლდის უარით ჰესპანიის მეფობაზე, ფუქეთ ჩაიარა, მით უმეტეს, რომ პრემიერ მინისტრმა ოლივიემ განაცხადა პალატაში: „არა თუ მზათ, ნამეტანი მზათაც ვართ ომისათვის; თუნდ ერთი წელიც გასტარ-

მოქალაქეთა წრე და მისი მნიშვნელობა.

(წერილი მეოთხე*).

კიდევ უფრო შესანიშნავ მაგალითს გვაძლევს გერმანიის მოქალაქეთა წრე. XIX საუკუნეში სამი უდიდესი მოვლენა იპყრობს ჩვენს ყურადღებას და სამივე შედეგია გერმანიის ვაჭარ-მრეწველთა წრის თან-და-თანობითი განვითარებისა და გაძლიერებისა. 2 ქრისტეშობისთვეს 1805 წ. ოსტერლიცთან და 16 ოქტომბერს 1806 წ. იენასთან და აუერშტეტთან ბრძოლით გერმანია და ავსტრია სავსებით იქნენ დაპყრობილნი ნაპოლეონის მიერ და გადიქცნენ ფრანგთა საფლობელოთ. რომელი წრის გაძლიერება უფრო იხსნიდა გერმანიას სამარცხვინო მონობისაგან? ამ საკითხის პრაქტიკულათა გადასაწყვეტათ შეერთდენ გერმანიის უდიდესი სამეფოს პრუსიის საუკეთესო მამულიშვილნი შარნჰორსტი, გარდენბერგი, შტაინი, ბლიუხერი და სხვ. გარდენბერგისა და შტაინის ენერგიულმა და მიჟინებულმა მუშაობამ შესძლო დაერღვია ძველი შეხედულებანი (ტრადიციები) სოციალურ მსოფლმხედველობისა და საბოლოოთ გაატარა ცხოვრებაში შემდეგი რეფორმები: გლეხთა სრული განთავისუფლება, მოსპობა დიდგვარიშვილთა განსაკუთრებული უფლებებისა მიწის ფლობელობაში; მოსპობა ვაჭრობა-მრეწველობის შემაფერხებელ ამქრობისა, გადაცემა ქალაქების მართვა-გამგეობისა მოქალაქეთა წრისთვის. ეს რეფორმები, გამოწვეული ვაჭრობა-მრეწველობის განვითარებით, აჩქარებდა მთელი გლეხობის, მთელი ერის მოქალაქეთა წრეში გადადუღებას, უღვიძებდა ამ უკანასკნელს შეგნების აღღოს და აფრთოვანებდა მთელს ვაჭარ-მრეწველთა წრეს, როგორც განდიდებულ ძალას ახლათ გათავისუფლებულ გლეხთა საღ ელემენტებისაგან, ამ რეფორმებმა შესძლოთ გახადეს შარნჰორსტის შემდეგი ზომები ნაპოლეონის იმ ბრძანების წინააღმდეგ, რომლის ძალითაც პრუსიას მხოლოდ 42 ათასი ჯარის კაცის გაწვევის უფლება ეძლეოდა. გენერალმა შარნჰორსტმა შემოიღო საყოველთაო სამხედრო ბეგარა და თუმცა ჯარის რიცხვი 42 ათასს არ აღემატებოდა, მაგრამ სამაგიეროთ შეამცირა თვით ჯარში სამსახურის დრო! გაწვეული ჯარისკაცები რჩებოდენ ჯარში მხოლოდ იმდენ ხანს, რამდენიც საჭირო იყო სამხედრო მოსამზადებლათ, შემდეგ კი საჩქაროთ დათხოვილნი ადგილს უთმობდენ შემდეგ 42 ათასს, რომელნიც გავარჯიშების შემდეგ ისევ ბრუნდებოდენ ხალხში. ამგვარათ გენერალ შარნჰორსტი ამზადებდა მთელს ხალხს სამხედრო ლაშქრობისათვის. ასეთმა ზომებმა მძლავრათ გააღვიძა პრუსიის მოქალაქეთა წრეში სახელმწიფო და ეროვნული თვითშეგნება. ვაჭრობა-მრეწველობის პუნქტები-ქალაქები-შეიქნენ ეროვნულ შეგნების ცენტრებათ და მთელს პრუსიაში უხვათ გაბნეული ქალაქები, მთელს პრუსიის ტერიტორიაზე გაფანტული ვაჭრები და მრეწველნი საოცარის სისწრაფით აჩქარებდენ ხალხის გათვითცნობიერებას და მის პოლიტიკურათ გამოღვიძებას: მოქალაქობრივობა შეიქმნა ერთგვარ შეგნების დედა ღერძათ. შედეგი ამგვარი სოციალურ წარმატებისა გახლდათ დიდებული გამარჯვება ლაიპციგთან 1813 წ. 16-18 ოქტომბერს: ნაპოლეონი საბოლოოთ დამარცხდა ხალხთა გამოღვიძებულ პატრიოტიზმით და სხვასთან ერთად გერმანიის ხალხიც საბოლოოთ გათავისუფლდა. ეს გამათავისუფლებელი ომი იყო ნივთიერი გამოხატულება მოქალაქეთა წრის მომწიფებულ შეგნებისა და მამულიშვილურ გრძნობათა. გათავისუფლებულ გერმანელთა მეორე დიდმნიშვნელოვანი მიზანი იყო დანაწილებულ და დაყოფილ გერმანიის გაერთიანება. ამ საკითხის გარშემო წარმოებს გაცხარებული მუშაობა ყოველ საკულტურო დაწესებულებისა და ყველა საზოგადო თუ სახელმწიფო დაწესებულების მოღვაწეთა. მაგრამ თავიდანვე გარკვეულსა და რეალურათ შეგნებულ გეგმას მხოლოდ პრუსიის მთავრობა დაადგა: გერმანიის გაერთიანების მოწყობა გერმანიის ჯარ-ბრძოლა მრეწველობის გაერთიანების ნიადაგზე. 1818 წლიდან მოკიდებული, ვიდრე 1866 წლამდე წარმოებს მუშაობა ამ მიზნის მიაღწევათ, ვაჭრობა-მრეწველობის გაერთიანებას ხელს უშლიდა დიდი რიცხვი სამთავროებისა, წვრილ სამფლობელოთა და სამეფოთა, რომელთა ყოველ საზღვარზეც დაწესებული იყო საბაჟოები სულ სხვა და სხვა ტარიფით. ასეთი სიმრავლე საბაჟოებისა ხელს უშლიდა ვაჭრულ წარმოებას და ფარგლავდა საქონელთა ტრიალს უმეტეს შემთხვევაში მიჩნეულ სამთავროს ვიწრო საბაჟო ჩარჩოებში. ეს ხელს უშლიდა გერმანიის ვაჭარ-მრეწველთა დიდი მასის ერთმანეთთან დაახლოვებას და ერთ ერთში მათ სულიერათ გათქვეფას. აგეთი შემაფერხებელ საბაჟოების მოსპობა და მთელი გერმანიის ერთ საზოგადო საბაჟო საზღვრით შემოფარგვლა შეიქნა ამისთვის შეგნებულ მოქალაქეთა და სახელმწიფო მოღვაწეთა მუშაობის მორიგ საკითხათ. 1818 წ. მოისპო თვით პრუსიაში წვრილ სამფლობელოთა საბაჟოები და წინადადება მიეცა სხვა სამთავროებსაც დამორჩილებოდენ პრუსიის ამგვარ მოთხოვნას: ხელი აეღოთ საზღვრებზე ბაჟის აღებაზე ბ დაკმაყოფილება მიეღოთ მიჩნეულ ტერიტორიის მთავრებს პრუსიის ხაზინიდან მათი სამთავროების მცხოვრებთა რაოდენობის დაგვარათ.

თუმცა პრუსიას ბევრი მოწინააღმდეგე ამოუჩნდა ამ საქმეში, მაგრამ მოქალაქეთა წრის ყოველ მხრიდან თვალსაჩინო თანაგრძნობამ ხელი შეუწყო პრუსიის გეგმის საბოლოოთ სისრულეში მოყვანას. მაშასადამე, გერმანიის ერი-ხალხი გაერთიანდა მხოლოდ ეკონომიურ ნიადაგზე, ე. ი. გერმანიის სრულ გაერთიანებას საჭირკვლათ დაედო გერმანიის მოქალაქეთა, ვაჭარ-მრეწველთა წრის გაერთიანება. შიდა საბაჟოების მოსპობამ უფრო დაახლოვა სხვა და სხვა კუთხის მოქალაქენი და გააბა მათ შორის სულიერი კავშირი. ეხლა ვაჭარ-მრეწველთა მთელი მასა გერმანიაში თავს გრძნობდა ერ მთლიან წრეთ. თუ რა მრისხანე ძალას წარმოადგენდა ეროვნულ შეგნებით გამტკიცებული გერმანიის სივრცეზე გაბნეულ მოქალაქეთა წრის გაერთიანება, ამას გვიჩვენებს ჩვენ 1866 წლის ომი პრუსიისა ავსტრიასთან, რომელიც გამოწვეული იყო უმთავრესათ მით, რომ ავსტრია ხელს უშლიდა პრუსიას გერმანიის გაერთიანების საქმეში. თუმც მოწინააღმდეგენი რიცხვით ერთგვარი ძალებისა იყვნენ, მაგრამ საზოგადო სიმპატიები პრუსიისკენ იხრებოდა, ტეხნიკური მომზადებაც მისი სჯობდა და ამიტომ ავსტრია საშინლათ დამარცხდა სადოვასთან ბრძოლაში: გერმანიის პოლიტიკური გაერთიანება უზრუნველყოფილ იქნა გაერთიანებულ ვაჭარ-მრეწველთა და მოქალაქეთა გარეშე მტერზე დიდი გამარჯვებით. მესამე დიდი მოვლენა მე-XIX საუკუნისა იყო ფრანგ-გერმანელთა ომი 1870 წ. ბისმარკის ცხოველ მყოფელი ნიჭით ახლათ განმტკიცებული გერმანიის ხალხთა გაერთიანება და მოქალაქეთა შეგნების ამაფრთოვანებელი განდიდება კარგი ხანია ეძებდა შემთხვევას, რომ შური ეძია იმ ეროვნულ შეურაცხყოფისათვისა და დამცირებისათვის, რომელიც განიცადა გერმანიამ 1804—1812 წლებში ფრანგთა ბრძანებლობის ქვეშ. ომის საბაბი მიეცა ბისმარკის მართველობას ფრანგების დიპლომატიურ შეცდომათა მთელი რიგით: ჰესპანიის სამეფო ტახტზე ასასვლელათ იწვევდენ ლეოპოლდ ჰოჰენცოლერნს, რომელსაც ძალზე ეწინააღმდეგებოდა საფრანგეთი; უკანასკნელმა უდიერ ფორმებში გამოხატა თავისი მოთხოვნა გერმანიის მეფესადმი, რათა ამ უკანასკნელს აეკრძალა ლეოპოლდისათვის ჰესპანიის ტახტზე ასვლა, რაზედაც ცივი უარი მიიღო. შემდეგ ლეოპოლდმა თვითონ განაცხადა მეფობაზე უარი, მაგრამ საფრანგეთის დიპლომატიამ ეს არ იკმარა და წარუდგინა ბერლინის მთავრობას ახალი მოთხოვნები. ამით ისარგებლა ბისმარკმა და ცხარე კილოთი დაწერილი ნოტები გამოაქვეყნა ბერლინის გაზეთებში, სადაც არც ის იყო დაფარული, რომ გერმანიის მეფე იძულებული გახდა უარი განეცხადებინა საფრანგეთის ელჩის მიღებაზე. რასაც ელოდა ბისმარკი ის მოხდა: აჩქარებულმა პარიზის ომის მომხრე პარტიამ ვერ გაარჩია დიპლომატიური ხერხი ბისმარკისა საქმის ნამდვილ ვითარებისაგან და ითხოვდა ომის გამოცხადებას: ზომიერთა-ტიერის მეთაურობით-ოლადმა რომ კონფლიქტი უკვე მოისპო ლეოპოლდის უარით ჰესპანიის მეფობაზე, ფუქეთ ჩაიარა, მით უმეტეს, რომ პრემიერ მინისტრმა ოლივიემ განაცხადა პალატაში: „არა თუ მზათ, ნამეტანი მზათაც ვართ ომისათვის; თუნდ ერთი წელიც გასტა-

*) იხ. „სამშობლო“ № 88.

ნობის კაპიტლად ცალკე ინახებოდა.— ისე რომ იმ 314.924 მანეთის გარდა, რომელიც დაურიგდა წევრებს დივიდენდად-ზოგებათ, საზოგადოებას შეუგროვდა როგორც სათადარიგო კაპიტალი, თუ ფულად თუ მამულად, უმეტეს 200 ათასი მანეთისა.

ამ მდგომარეობაში იყო ეს საზოგადოება, როდესაც დადგა 1903 წელიწადი, რომელსაც მოჰყვა დიდი კრიზისი, დაიწყო შინაურული არეულობაც, რომელსაც ეწოდა „განმათავისუფლებელი მოძრაობა“.

ამ შფოთიან წელიწადშიაც ქუთაისის საკრედიტო საზოგადოებამ შესძლო მკვიდრათ ეწარმოებინა თავისი საქმე.

გაუძლო მთელი წლის აგიტაციას და ყუმბარებს, გადურჩა რვა შეიარაღებულ ავაზაკებს, რომელნიც შეიარაღებულნი შემოცვინდენ ბანკში და გაიტაცეს ფულად სამი ათას თუმანზე მეტი, ოქრო ვერცხლი და სარგებლიანი ქაღალდები 13 ათას მანეთზე მეტი. როდესაც იმავ ღამეს ხუთი ავაზაკი დაიჭირეს, მათ აღმოაჩნდათ 27 ათასი მანეთი თუ ფულად, თუ სარგებლიანი ქაღალდებით და თუ ოქროს და ვერცხლის ნივთებით, დანარჩენი შერჩათ იმ სამ ავაზაკს, რომლებიც ვერ დაიჭირეს— ისე რომ საზოგადოებას ამ ავაზაკებისაგან დაურჩა გატაცებული და დაკარგული 11.082 მანეთი. მაგრამ მაინც ამ წელს საზოგადოებამ თავის შემოსავლიდგან დაჰფარა როგორც ეს ზარალი, ისე პროტესტიან და ნაჩივარ ვექსილების ზარალი. (უმეტეს შვიდი ათასი მანეთისა), და წევრებს შვიდ-შვიდი მანეთი დავიდენდი დაურიგა თითოეულ 100 მანეთზე საწევრო ფულისა. აპრაციები ამ წელიწადს თითქმის 65 მილიონისა იყო. შეიარაღებულ ავაზაკებს რომ გადაურჩენ, უფრო განაძლიერეს აგიტაცია წინააღმდეგ ამ საკრედიტო საზოგადოებისა ყოველნაირ საზიზღარ საშუალებითა და ბოლოს მიაღწიეს მიზანს თავიანთი „დანოსებითა“—დაინიშნა რევიზია, სწორედ იმ დროს, როდესაც შინაური და გარეული მტრები ამ საკრედიტო საზოგადოებას დაქცევას უპირებდენ.

* * *

(შემდეგი იქნება).

ამავე ბანკის გარშემო.

რ. დათეშიძე სულ რამდენიმე წელიწადია, რაც ამ საქმეში არის და ამ მოკლე დროის განმავლობაში მან ნათლათ გამოიჩინა თავისი ნიჭი, ნიჭი კომერციული, კომერციული სული, შექმნისა და გინხორციელების უნარი მხოლოდ ამ დარგში, კომერციის დარგში. ის არის განსაკუთრებული ტიპი ქართველი კაცისა, ტიპი ნამდვილი კომერსანტისა, რაც დიდათ ესაჭიროება ჩვენს ბუნებით მდიდარს, ხოლო საქმითა და წარმოების კულტურით ღარიბთა უღარიბეს ქვეყანას. რ. დათეშიძის ამ ღირსებას დღემდი აღიარებდენ ისინიც-კი. რომელნიც მას დღეს ყოველად უ'ბიზღრეს ადამიანათ ნათლავენ, და მაზე ათასნაირ საქმეებს ამბობენ. ორი სამი წლის წინათ ქუთაისში გამოდიოდა გაზეთი „კოლხიდა“—„იმერეთი“. ამ გაზეთის სარედაქციო კოლეგიას განაგებდა სწორედ ის ჯგუფი ინტელიგენციისა, რომელიც დღეს მის წინააღმდეგ გამოსულა.

ამ გაზეთის ერთ-ერთ ნომრის მეთაურში აწერილი იყო რაჟდენ დათეშიძის მოღვაწეობა ქუთაისის საურთიერთო ბანკში. „გაკოტრებული, დაზარალებული, განადგურებული ბანკი მან ააყვავა, ფეხზე წამოაყენა და უცბათ დიდი ბანკის ადგილი მოუპოვა, მან შექმნა ის, რაც შეუძლებელი იყო. ბ. რაჟდენ დათეშიძე იშვიათი ქართველია, განსაკუთრებული ნიჭის, უნარის და დიდი ენერგიის მფლობელი“—წერდა გაზეთი; ამ წერილში ის თითქმის ზეკაცათ იყო აღიარებული და ყოველი ქართველისაგან დიდი მადლობის ღირსიაო, იყო ნათქვამი. თითქმის ყველა მისი მოწინააღმდეგეთაგან ამ ბოლო დრომდი მისი ქების მეტი არაფერი გაგვიგონია, ქება მხოლოთ იმ დარგში, რასაც ის აწარმოებს, როგორც ბანკის და კომერციის მესვეური.

შარშან წინ რ. დათეშიძისა და ი. კემულარიას მეთაურობით ადგილობრივ კლუბში გაიმართა კომერციული საღამო, ამ ორი კაცის ინიციატივით დაარსებულ „კომერციის გამავრცელებელ საზოგადოების“ სასარგებლოთ. ეს საღამო საუცხოვო იყო თავის შინაარსით და დამსწრეთა მრავალრიცხვიანობითაც. აქ თითქმის ყველა დამსწრენი და მასთან მისი ახლანდელი მტრები რ. დათეშიძეს დიდ ოვაციებს უმართავდენ და გრძელ სიტყვებში ქებას უძღვნიდენ.

ასეა თუ ისე, რ. დათეშიძე ეხოლოთ ბოლო დროს გახდა არა სასიამოვნო ადამიანათ მის ეხლანდელ მოწინააღმდეგეთა თვალში, რომელნიც გაიძახიან: არაფერი კარგი მას არ მიუძღვის და ვერც ვერაფერ თვალსაჩინოს გააკეთებსო. რამ გამოიწვია ეს, ამის წერას ჩვენ არ შეუდგებით, მხოლოთ დიდათ ვწუხვართ, რომ ნიჭიერ კაცს ჩვენში გასავალს არ აძლევენ. ჩვენ თამამათ შეგვიძლია ვთქვათ, რომ რ. დათეშიძეს ბევრი დეფეკტებიც აქვს, მაგრამ თამამათ ვიტყვით იმასაც: **სანამ რ. დათეშიძასთანა კომერსანტები ჩვენშა არ გამრავლდებიან, ჩვენს ქვეყანაშა კომერცია ფეხს ვერ მოიკიდებს.**

ამბობენ იმასაც, რ. დათეშიძემ ბანკიდან ინტელიგენცია გამოდევნაო. ეს მართალი არ არის. ამ ბანკში არის 300 ინტელიგენტი წევრი. სრულიად საკმარისია. საიმედო კაცს არავინ კრედიტს არ უკავებს. ხოლო რაც შეეხება ამ დაწესებულების მთლათ ინტელიგენციის ხელში გადასვლას, ჩვენ ამის წინააღმდეგნი ვართ, რადგან ჩვენ არ გვყავს არც მრეწველი, არც მწარმოებელი და არც საქმიანი ინტელიგენცია. არის ლამაზი სიტყვები, არ არის ლამაზი საქმე. რა გააკეთა ამ ჯგუფის ინტელიგენციამ მარგანეცის საქმეში? ის რომ ჩვენი ქონება, სიმდიდრე უცხოელების ხელში გადავიდა, რა გააკეთა ამავე ჯგუფის ინტელიგენციამ საურთიერთო ორ ბანკშიაც? (ჭიათურისა და ბათუმისა). რა გააკეთა ამავე ინტელიგენციამ ამავე ბანკშიაც, რომელიც უწინ ინტელიგენტთა ხელში იყო? ის დაიღუპა, და როგორც თქვენ ამ რამდენიმე ხნის წინათ გაიძახოდით, რ. დათეშიძემ აღადგინა.

აი ჩვენი აზრი, რომლითაც ვხელმძღვანელობთ, როდესაც ბ. რ. დათეშიძის კანდიდატურას მხარს ვუჭერთ. ეს ჩვენი აზრი არის გულწრფელი და მიუდგომელი. ასე ვფიქრობთ, ასე ვლაპარაკობთ.*)

მახლობელი.

*) ამას აი რა უნდა დავსძინოთ: ბანკი ხომ თავმჯდომარესა და დირექტორებს არ ეკუთვნის! ბანკი საზ. ეკუთვნის, ბანკის დირექტივების მიმცემნი არიან ბანკის საბჭო და წევრთა საზოგადო კრება. ამათ მეუძლიათ მიუთითონ დირეკტორებსა და თავმჯდომარესაც მათ ნაკლზე და გამოასწორონ იგინი. უმთავრესი—ცოდნაა და მოხერხება, თორემ უნაკლულო ქვეყანაზე არავინ არის. ჩვენ ვაფასებთ ბ-ნ დათეშიძის კომერციულ ცოდნასა და მოხერხებას და იმედიცა გვაქვს, რომ იმ ნაკლსაც გაისწორებს, რომელზედაც მას საზოგადოება მიუთითებს...

მაგრამ, როგორცა სჩანს, ჩვენში მუშა კაცს ადგილი არა ჰქონია!

რედაქტორი.

ახალი ამბავი.

ქუთაისი.

✦ როგორც ნამდვილი წყაროებიდან გავიგეთ, მათმა იმპერატორებითი უდიდებულესობამ, კეთილ ინება და სოფლის ხრეითში მცხოვრებ ალექსანდრე გიორგისძეს ჯაფარიძეს დაუბრუნა ყველა ღირსება, რომელიც მას ამ რამოდენიმე წლის წინათ სასამართლოს განჩინებით აყრილი ჰქონდა.

✦ კავკასიის სამოსწავლო მთავრობის განკარგულებით ხონის პროგიმნაზიაში ხელმეორედ მისაღები გამოცდები დაიწყება მდგომარე წლის 17 აგვისტოდან.

თავისუფალი ადგილები ყველა კლასში არის.

✦ ებრაელებისა და კათოლიკეთა საიფლაოებს შუა მდებარე ქუჩა ანტისანიტარულ მდგომარეობაშია. ეს ქუჩა თითქმის ქალაქის ნახევარ მცხოვრებლების მთავარ ქუჩათ ითვლება. წვიმის დროს ქუჩაზე გავლა შეუძლებელია. ქუჩაზე ბევრი ოღრო-ჩოღროა და მათში გროვდება სხვადასხვა ქუჩიდან ნარეცხი და ნაწვიმარი წყალი ათასგვარი სიბინძურით. აქ შეხვდებით მკვდარ კატას, ძაღლს და სხვ. ამის გამო ამ ქუჩაზე ცუდი სუნი სდგას და მოსალოდნელია ათასგვარი სენის გავრცელება, თუ სანიტარებმა დროით ჯეროვანი ყურადღება არ მიაქციეს.

✦ 26 მაისს, ქალაქის საბჭომ გაარჩია, ქ. ქუთაისის მდგომარე 1915 წლის შემოსავალ-გასავალის სავარაუდო ხარჯთაღრიცხვა, რომელიც საბჭომ დაამტკიცა. ხარჯთაღრიცხვა დასამტკიცებლათ ამ დღეებში ბ. გუბერნატორს წარედგინება. დაწვრილებით ანგარიშს შემდეგ მოვათავსებთ.

✦ ქუთაისის გუბერნატორმა ქალაქის გამგეობას აცნობა, რომ მეფის მოადგილეს დაუდგენია აღძრას შუამდგომლობა, რათა კავკასიის ქალაქებს მიეცეს თანხა სამხედრო ფონდიდან, რომ ამ თანხით ქალაქებმა დაჰფარონ ის ხარჯები, რომელიც მათ მობილიზაციის მოხდენამ მიაყენა.

✦ ქუთაისის ქალაქის გამგეობამ თავის რწმუნებულათ საურთიერთო ბანკის საზოგადო კრებაზე დასასწრებლათ აირჩია დ. ნ. ავალიანი.

✦ როგორც ჭიათურიდან გვწერენ, ამ ბოლო დროს შანტაჟისტების რიცხვი იქაც გავრცელებულა. 17 მაისს ადგილობრივ ვაჭარს რაჟდენ კუჭავას ვიღაც ჯგუფიდან მუქარის წერილი მიუღია.

✦ მისი უდიდებულესობის დიდი მთავრინა ტატიანა ნიკოლოზის ასულის სახელობის კომიტეტის ქუთაისის განყოფილებას განზრახვა აქვს ამ დღეებში ქუთაისში ყულაბებით ფული შეკრიბოს, ეს ფული მოხმარდება ომში დაჭრილებს.

✦ დღეს, 28 მაისს, საზოგადო საკრებულო საზაფხულო დარბაზში გაიმართება საოჯახო საღამო. საღამოს შემოსავლის 10% გადაიდება ომში დაჭრილთა სასარგებლოთ.

✦ როგორც სოფ. ჯაბელიდან ოზურ. მაზ.) გვატყობინებენ, ამ დღეებში იქ მოუკლავთ ცნობილი ყაჩაღი თედორე სარჯვალაძე. სარჯვალაძეს გადაწყვეტილი ჰქონდა გადასახლება, მაგრამ იმალებოდა და დამშეულ გლეხებს ავიწროებდა.

✦ ქალ. გამგეობას ჯარის კაცთა ოჯახებისათვის 6 ე პაიკის ფულის დარიგება ჯერ კიდევ არ დაუსრულებია.

✦ ბ. გუბერნატორმა დაამტკიცა 15 მაისს ქალ. საბჭოს მიერ დაწესებული ნიხრი ხორცზე, რის ძალითაც პირველი ხარისხის ხორცი უნდა იყიდებოდეს 17 კ., მეორე კი—16 კაპ.

✦ ათ მაისს სოფ. გეგუთში შესდგა ამ საზოგადოების გლეხთა ყრილობა დღესასწაულ უკანეთობის მოსპობის შესახებ.

ვინც ამ დღეს სტუმრებს მოიწვევს, დაჯარიმებული იქნება 10 მან.

✦ ბაზრის ზედამხედველმა ი. გელოვანმა ვაჭრობის წესრიგის დარღვევისათვის მწვანე ბაზარში ოქმი შეუდგინა კიკვაძეს.

მათხოვჯი იქცევა.

ომიანობისგან გამოწვეულს სანოვაგის სიცოტავესა და სიძვირეს სასოწარკვეთილებამდე მიჰყავს საბრალო გლეხები. ვინც ვაჟკაცი იყო, ვინც ვარგოდა, ვინაც ოჯახს არჩენდა ის ბრძოლის ველზეა და გმირულათ იცავს შინ დატოვებულ მოხუცებულებსა და ქალებს მტრის შამოსევისაგან, მაგრამ იმას კი ვერ წარმოიდგენს, რომ მის ოჯახში ბავშებს ისე შია, როგორც თითონ დღედაღამ თხრილებში მყოფ მამულიშვილს. სიმშილი კმარა. სწორეთ რომ აუტანელია სოფლელისთვის, მაგრამ დახე მის უბედობას. ამ უკანასკნელ ხანების ამინდების სიჭინკულეს და წვიმიანობას ერთობ აუდიდებია ცხენის წყალი.. სჩანს, სვანეთში დიდი წვიმები იყო.. ცხენის წყალი თავის ნაპირებში არ ეტევა.. გადმოდის.. ალაგ თხრის მიწას და აფართოვებს კალაპოტს.. იცვლის გზას და მილეკავს მცხოვრებთ.. საშინელ სურათს წარმოადგენდა გუშინ წინ, კვირას, მათხოვჯის ის ნაწილი, რომელიც ცხენის წყლის პირათაა. არ შეიბრალა მდინარემ ხალხი არც მიტომ, რომ ომში ყავთ და არც მიტომ, რომ სანოვაგის სიცოტავე და წარმოუდგენელი სიძვირეა.. როცა ფუთი სიმინდი 12 მან. ღირს, ააწევს, რაღა ქნას გლეხმა. მართალია, უსულგულო მდინარე [illegible] ხალხს და არ ეწევა, მაგრამ, სამაგიეროთ, ადამიანები უნდა დაეხმარონ ადამიანთ.

გაღატაკებულმა ხალხმა თავისი ძალა იხმარა. ქალი, ბავშვი, მოხუცი გამოვიდა კვირას და დამბები ჩაჰყარა წყალში, რომ ოდნავ მაინც შეეჩერებია მადა გაღვიძებულ წყლის თარეში..

რამდენათაც ვიცი, ბ-ნ გუბერნატორის წინაშე მცხოვრებლებიდან აღძრულია შუამდგომლობა, რათა მათ დახმარება აღმოეჩინოს. დარწმუნებული ვართ ბ-ნი გუბერნატორი და ისინიც, ვისგანაცაა ეს დამოკიდებული, სათანადო ყურადღებას მიაქცევენ მათხოჯლების თხოვნას და არ დასტოვებენ მას ხმათ, მღაღადებლისა უდაბნოსა შინა.

ვარლამ იმერელი.

დაბა-სოფელი.

ს. აბედათი. (სენაკის მაზრა). 4 მაისს, აბედათის უფასო წიგნთ-საცავ სამკითხველოს შენობაში შესდგა წევრთა კრება მღ. ერ. ანჯაფარიძის თავჯდომარეობით. სამკითხველოს გამგემ მასწ. მ. კიკალიშვილმა კრებას სთხოვა, გაენთავისუფლებიათ თავის ვალდებულობასაგან. კრებამ ერთხმათ აირჩია გამგეთ კოსტა ჯღანჯღავა და სარევიზიო კომისიის წევრათ, ნაცვლათ ი. ანჯაფარიძისა, რომელიც თავისი სურვილით გადადგა, კაპიტონ ანჯაფარიძე. კრებამ დაადგინა მეორე დღეს მოეხდინათ რევიზია და ჩაებარებიათ ჯღანჯღავასთვის სამკითხველო.

ნ მაისის კრებას დაესწრო სარევიზიო კომისიის წევრნი ილ. და კაპ. ანჯაფარიძეები; კ. ჯღანჯღავა და მალაქია კიკალიშვილი. რევიზიის დროს აღმოჩნდა 96 დაკარგული წიგნი კლემენტო ჩიქოვანის გამგეობის დროს; 69 მალ. კიკალიშვილის დროს, რომელიც ზოგი მკითხველებზეა გაცემული და ზოგი კი თაგვების შეჭამული. თუ რამე დარჩა უპატრონო სამკითხველოს, ჩაიბარა გამგე ჯღანჯღავამ სამკითხველოს მოსდის „სახალხო ფურცელი“, შემოწირული აქვსენტი ფალავასაგან, ჟურნალი „ნაკადული“—დ. ხონის წ. კ. გ. საზოგადოებისაგან და „თანამედროვე აზრი“. სამკითხველოს შენობას დანგრევა მოელის, რადგანაც საძირკველი დანგრეულია, კედლები ჩამოშორებულია ერთმანეთს ტ სახურავი არ უვარგა. ერთი სიტყვით, თუ ადგილობრივმა მოწინავე ელემენტებმა დროით არ იმეცადინეს, შენობა მდ. ტარჩენში გადაინგრევა.

იმედია ახალი გამგე, რომელსაც დიდი ღვაწლი მიუძღვის სამკითხველოს დაარსების საქმეში მეთაურობას გაწევს, შემოიკრებს გარშემო გულშემატკივარ პირებს და მათი მეოხებით სამკითხველოს კარგ ნიადაგზე დააყენებს.

კაპ.—ან.

——

ს. ზედა—ოდემა. (შორაპნის მაზრა). ეს სოფელი მდებარეობს 10—12 ვერსის მანძილზე დ. ზესტაფონიდან. კულტურულის მხრივ ეს სოფელი არ ჩამოუვარდება თავის მეზობელ სოფელს. აქ არსებობს ორ-კომპლექტიანი სამრევლო სკოლა და მასთან უფასო წიგნსაცავ სამკითხველო, რომელიც ხელს უწყობს აქაური მცხოვრებლების განვითარებას. მხოლოდ ერთადერთი ნაკლულევანება ამ სოფლის ჭირნახულის მოუსავლობაა, ამისათვის უმეტეს ნაწილად აქაური მცხოვრებლები მისდევენ მევენახეობას. ღვინო ბლომად მოჰყავთ, მიაქვთ დ. ზესტაფონში, იქ ყიდიან და მით უძღვებიან მეურნეობასა, ცოლშვილს და უკანასკნელი მცირედით დახმარებას უწევენ ზემოხსენებულ კულტურულ დაწესებულებას...

ამ უკანასკნელ დროს, დიდ დარდში არიან ჩავარდნილი აქაური მცხოვრებლები შაბიამანის გაძვირებით. დღეს დ. ზესტაფონში 28—32 მანეთად იყიდება. აქაურ გლეხებს, თუ სუყველას არა, უმეტესობას მაინც ოჯახში ერთი მანეთი არ მოეძებნება. აქიდან ცხადად სჩანს, რომ ეს კარგ შედეგს არ უქადის აქაურ მევენახეობას. საჭიროა მთავრობა ჯეროვან ყურადღებას მიაქცევდეს დ. ზესტაფონის ვაჭრების თავგასულობას.

დიდი მადლობისა და პატივის-ცემის ღირსია ქ-ნი ნ. წერეთლისა, რომელმაც კეთილ ინება და ზემოხსენებულ სამკითხველოს ომმა, ჩვენ არაფერი შემოგვაკდება სალდათის უკანასკნელ ფოლაქამდე.“ ამგვარათ ბისმარკის მოხერხებულმა დიპლომატიამ მისგან ნანატრი ომის გამოცხადება თავს მოახვია თვით საფრანგეთს. უკანასკნელმა გამოუცხადა პრუსიას ომი 19 ივლისს 1870 წ. ომს უნდა ეჩვენებინა, თუ რას იზამდა გერმანიის ახლათ გაერთიანებული მოქალაქეთა წრე; სწორეთ ამ უკანასკნელმა საბოლოოთ გასწყვიტა წელში ფრანგთა ჯარი სედანთან ბრძოლაში, აიღო პარიზი და დაამხო მტრის სამეფო ტახტი. ძველი გერმანიის პროვინციები: ელზასი და ლოტარინგია უკან დაუბრუნდა გერმანიას, რომელიც სამი წლის განმავლობაში იღებდა 5 მილიარდ საკონტრიბუციო გადასახადს დამარცხებულ საფრანგეთისაგან ზავის ჩამოგდებისათვის (ფრანკფურტში 10 მაის 1871 წ.): არ გასულა ორიოდე ათეული წელი გერმანიის ვაჭარ-მრეწველთა წრის საბოლოო გაერთიანების შემდეგ და გამეორებულ ომებში გერმანიამ კვლავ აღიდგინა მტრისგან შინაული ეროვნული თავმოყვარეობა განასრულა და განადიდა სამშობლო ქვეყნის საზღვრები, დაიმორჩილა მტრები და დაიკავა პირველი ადგილი კონტინენტალურ ევროპის სახელმწიფოთა შორის. ამ დიად ნაშრომს თავს დაედგა შარავანდედის გვირგვინი 18 იანვრის 1871 წ. იმ აქტით, რომელიც მოხდა მტრის საბოლოოთ დამარცხების მეორე დღეს ვერსალის სასახლეში, სარკეთა გალერეიაში: პრუსიის მეფე გამოაცხადეს გერმანიის ხელმწიფეთ, გერმანელ სამეფოთა კავშირი კი გერმანიის სახელმწიფოთ. ეს გახდათ ისტორიულ გარეშე გარემოებათა ზეგავლენით უკვე მომწიფებული ნაყოფი იმ შავი მუშაობისა და პირველი შეხედვით წვრილმანი შრომისა, რომლის საგანიც იყო გერმანიის ვაჭრობა—მრეწველობის აყვავება და მისი ეროვნულ ნიადაგზე დამყარება.

დასკვნა.

ზემო ნათქვამიდან ცხადათ სჩანს, რომ ეროვნულ კეთილდღეობის, სახელმწიფოს გაძლიერების საფუძველია მისი ეკონომიკის მოდერნულ ფორმებში ჩამოსხმა, ვაჭრობისა და მრეწველობის ნიადაგზე გარდაქმნა. ამ ნიადაგზე მშრომელი წრე ქმნის მიჩნეულ ქვეყნის ბუნებრივ სიმდიდრის ექსპლოტაციით, სხვადასხვა ქვეყნების ნაწარმოების გაცვლა-გამოცვლით იმ სახალხო, ეროვნულ განძს, რომელიც საშუალებას აძლევს მას შეტოპოს ქვეყნის მართვა-გამგეობის სფეროში, ე. ი. მოქალაქობრივობის განვითარება, მიჩნეულ ქვეყნის ვაჭარ-მრეწველთა წრის გაძლიერება გამოიწვევს მართველ წრეების ხალხთან დაკავშირებას. ამით ეძლევა ამ ქვეყნის პოლიტიკურ ცხოვრებას ნამდვილი ხალხური და ეროვნული ხასიათი. საღი ძალა შეგნებულ ერისა აუცილებლივ იშლება კულტურ სფეროში მოღვაწეობასა და შრომაში*, რომელიც დაგვირგვინდება სახელმწიფოს ეროვნულ ჩარჩოებში ჩამოყალიბებით და ჩამოსხმით

მაშასადამე, ეროვნული ხასიათი, ხალხისური მიმართულება და სიმძლავრე თანამედროვე სახელმწიფოთა და ეროვნულ ერთეულთა, განსაზღვრება მიჩნეულ სახელმწიფოსი თუ ეროვნულ ერთეულის ვაჭარ მრეწველთა, ე. ი. მოქალაქეთა წრის შრომითა და ღვაწლით.

მიზანი.

ასეთი დასკვნა იმავე დროს, თუ სისწორით ვიტყვით, მიზნათ შეიქმნება იმ სახელმწიფო თუ ეროვნულ მოღვაწესათვის, რომლის მოღვაწეობის დანიშნულებაც მიჩნეულ სახელმწიფოსი და ეროვნულ ერთეულის კულტურულათ აყვავება და პოლიტიკური გაძლიერებაა. ცხადია, ყოველი სახელმწიფო მოღვაწე თავის მოღვაწეობაში, ყოველი ჯგუფი თავის ეროვნულ მუშაობის პროგრამაში უნდა დაეყრდნოს იმ სოციალურ წრეს, რომლის შრომაც ყველაზე მეტ კულტურულ ღირებულობას შეიცავს და რომლის ღვაწლია მიჩნეულ ქვეყნის ბუნებრივ სიმდიდრის საზოგადოებისათვის, ერისა და ხალხისთვის სასარგებლო ფორმებში დამუშავება ე. ი. ბუნების მკვდარ სიმდიდრის ეროვნულ განძათ გარდაქმნა. ეს სოციალური წრე გახლავთ მოქალაქეთა წრე, რომლის საქმიანობის, ვაჭრობა-მრეწველობის აყვავება და გაძლიერება, ეროვნულ მოქალაქობრივობის მჭიდრო, დამოუკიდებელ ნიადაგზე დამყარება არის ყოველ ფხიზელისა და ცხოველი აზროვნების სახელმწიფო მოღვაწის უპირველესი და უახლოესი მიზანი. ვაჭრობა-მრეწველობის განვითარება, მოქალაქეთა წრის გაძლიერება და მისი ინტერესების ისტორიულსა და ადგილობრივ პირობებთან შეწონილათ დაცვა—აი უახლოესი და უდიდესი ამოცანა ყოველ იმ ჯგუფისათვის, რომლის მიზანიცაა ეროვნულსა და ხალხისურ ნიადაგზე მუშაობით სამშობლო ქვეყნის აღორძინება.

ამას გვასწავლის მსოფლიო ისტორიის წიგნიდან საჩქაროთ ამოკრეფილი და წინა წერილებში მოყვანილი მცირედენი მაგალითები.

აწი შევისწავლოთ, თუ რა მდგომარეობაშია კოხტა, ლამაზი, მდიდარ ბუნებით უხვად შემკული სამშობლო—საქართველო. და რა ვითარებაშია ფაქიზ გრძნობებით აღსავსე, ნაზი, სათნო და პოეზიის ზესულით გაბრწყინებული ქართველი ერი.

ტიტე მარგველაშვილი.

*) იხ. ჩვენი წერილი „ვაჭარ-მრეწველთა მომავალი კავშირი“ 1914 წლის „იმერეთი“ № 105 და შემდეგი.

ხველოს გამოუწერა გაზეთი „აზრი“.

უგულითადეს მადლობას ვ'წირავთ აგრეთვე ს. ღორეშაში მცხოვრებ მასწავლებელ ანგელინა ორჯონიკიძის ასულს, რომელსაც განზრახვა აქვს ყოველნაირი დახმარება გაუწიოს ჩვენ სამკითხველოს და მასთან გამოუწეროს გაზ „სამშობლო“.

ოღმადას—ჯარმაელი.

ქველმოქმედება.

ვისი გული არ გალხვება, არ დაწყლულდება, როდესაც ჩვენი ძმების, დასავლეთ საქართველოს შიმშილით დაავადება—სევდას მოისმენს!!... ადამიანი ხომ გულქვა არაა, რომ ძმის კვნესა-ოხვრა, მუდმივ „მშიას“ ძახილი გულგრილათ მიიღოს, არ აკრემლდეს, არ ივაგლახოს! „თუ შენს მეზობელს მუცელი სტკივა, შენც მუცელზე ხელი უნდა მოისვაო“, ამბობს ჩვენებური ანდაზა.

მცხოვრებლებმა კარხანია იგემეს სიმშილის სიმწვავე, რამდენმა დღეა სული სიმშილით გულშემოყრილმა რამდენს აფიქრებინა გათახსირებულმა ყოფნამ სიკვდილი და ამ წუთი-სოფლის უდროოდ გამოსალმება!... ან კი რამდენს გაუძლოს კაცმა: ომის ქარტეხილს, შარშანდელ მოუსავლობას, წლევანდელ შიმშილს და მომავალს კიდევ ათას უბედურობას!!!

ზესტაფონის საზოგადოება ამ მოძმეთა აუტანელმა მდგომარეობამ საგონებელში ჩააგდო და გადასწყვიტა რამენაირად შემწეობა აღმოეჩინოს ცხოვრების სიავით უკიდურესამდე მისულ ძმებს. საზოგადოებამ მოილაპარაკა ურთიერთ შორის და გადასწყვიტა მიეშველოს თვისი წვლილით დამშეულთ, რისთვისაც აარჩია თვის შორის კომისია ამ საქმის მოსაწესრიგებლად. კომისიამ იმავე დღესვე იქონია მსჯელობა და დაადგინა: 1) ამ ჟამად შეძლებისდაგვარად გაუწოდოს შემწეობის ხელი დამშეულ სენაკის და ოზურგეთის მცხოვრებთ; 2) დაავალოს ერთ-ერთ თვის წევრს, გააგზავნოს ქუთაისს შესახებ ცნობების შეკრებისა ზესტაფონს ქართული საქველმოქმედო საზოგადოების განყოფილების დაარსებისა. ასეთი განყოფილება იქნება ზესტაფონს. ეს განყოფილება, იხელმძღვანელებს რა მთავრობისაგან დამტკიცებულ წესდებით, ეცდება განახორციელოს, ცხოვრებაში გაატაროს, ამ საზოგადოების მთავარი მიზანი ქონებრივი დახმარების აღმოჩენა რაიმე მიზეზისა გამო გაჭირვებულ მდგომარეობაში მყოფ საზოგადოებისათვის.

კ. გძელი.

ჭრებალოს სამკითხველო.

ვის არ მოეხსენება დღევანდელი ალიაქოთი. ვინ ვერ წარმოიდგენს დღევანდელ ბრძოლის ველს და ზედ ათასობით გვამებს სისხლში მცურავებს. ვის არ აინტერესებს დღევანდელი რთული მდგომარეობა. ვის არ აინტერესებს ამბები და ბოლო ომისა. მერე რის საშუალებით შეიძლება ამის გაგება? რასაკვირველია ჟურნალ-გაზეთების საშუალებით, რომელთაც შეუძლიათ დააკმაყოფილონ ხალხის მოთხოვნილება. კი, მართალია, ქალაქში შეიძლება შეიძინო იოლად ან იშოვნო ჟურნალ-გაზეთები. მაგრამ სოფლად? სოფელსაც მიეცა სახსარი, მისთვისაც გაიღო კარი. დღეს ქ. შ. წ. კ. გ. საზოგადოების დახმარებით შეიძლება უფასო სამკითხველოების გახსნა. დღევანდელ-დღეს სოფლად სამკითხველოსთანა, მნიშვნელობა არაფერს არა აქვს, დღეს დიდი და პატარა იმის მოწადინებულია, გაიგოს რამე ომისა. გაიგოს მდგომარეობა ზოგმა ძმისა, ზოგმა შვილისა, ზოგმა ქმრისა და ზოგმა ნათესავისა. საერთოდ ყველამ კი-ჩვენი მომავალი. და ნუთუ ყველა ამის გაგება სადღაც მიყრუებულ სოფელში დიდ ბედნიერებას არ წარმოადგენს? აი ამის დაკმაყოფილება შეუძლია სამკითხველოს. მას შეუძლია გაამხნევოს ხალხი ჟურნალ-გაზეთების საშუალებით. აი, ამიტომ ეტანება ხალხი სამკითხველოებს, ამიტომ ესწრაფვის ყველა მის გახსნას. მაგრამ მარტო გახსნა არ არის საკმაო. მას უნდა რიგიანი წინამძღოლი, რომელმაც სიცოცხლე უნდა შეიტანოს სამკითხვლოში, თავის დროზე მიიღოს ჟურნალ-გაზეთები და მკითხველ საზოგადოებას გული არ გაუტეხოს. დიდი სირცხვილი კია კაცს გქონდეს რამე და ვერ უყლიდე, რიგიანათ საქმეს ვერ უძღვებოდე და შენი დაუდევრობით სხვასაც საქმეს უფუჭებდე.

ამის თქმა გამოიწვია ჭრებალოს სამკითხველომ. ამ რამოდენიმე დღის წინათ ჭრებალოზე გზათ გავიარე. იქ პატარა ხანს დავ'ყენე და სამკითხველოს ვეწვიე. მაგრამ, საუბედუროთ, მასპინძელი ვერ გამიმასპინძლდა რიგიანად. მაგიდაზე მარტო ერთი გაზეთი ეგდო „სამშობლო“, მეტი არაფერი. ნეტავ, მართლა, თუ მეტი არაფერი მოსდის? არ მგონია, რომ არ მოსდიოდეს, მაგრამ ხომ იცით „უპატრონო ეკლესიას ეშმაკები დაეპატრონენო“, შეიძლება ასე ემართებოდეს მასაც. შეიძლება მოსდიოდეს, მაგრამ შიგ კი არაფერი ყრია. ასეთი გულგრილობა არ ეპატივება ჭრებალოელ ინტელიგენტებს. ნუთუ იმხელა ბაზარში სამკითხველოს ერთგული, გულშემატკივარი არავინ გამოუჩდა. დიდი სირცხვილია ასეთი უგულობა საზოგადო საქმ'ადმი. თუმც სიღარიბის დღი აზის სამკითხველოს, მაგრამ ამაში დანაშაული გამგეს მიუძღვის. ის თუ მოინდომებს, შეუძლია სამკითხველო ააყვავოს და საქმის ვითარება რიგიან დონეზე დააყენოს. კარგი მეთაური სახსარს ყველგან აღმოაჩენს ერთი სიტყვით, ჭრებალოს არ შეშვენის ასეთი სამკითხველო.

საყვედურის ღირსი არიან: სამკითხველოს გამგე, წევრები და ყველა შეგნებული პირი. იმედია, ნაკლულოვანებას შეავსებენ და სამკითხველოს რიგიან ყურადღებას მიაქცევენ, რადგან სამკითხველო ემსახურება ხალხის ინტერესებს.

გარდა ამისა ერთი შენიშვნა კიდევ. სამკითხველო იმყოფება მაღლა სართულში, რომელსაც ბეწვის ხიდი აქვს. ზედ რომ ავდიოდი, ფეხ'ზე ვიხედბოდი, ფეხი არ დამიცდეს-მეთქი და აბა მითხარით სად შეუძლია მოხუცს ზევით შესვლა ასეთ კიბეზე.

კარგს იზამენ, თუ ქვედა სართულში მოათავსებენ და სარგებლობის საშუალებას ყველას მისცემენ.

პ. სადმელიშვილი.

გიგლიოგრაფია.

„ლოცვანი პირველდაწყებითი შკოლებისათვის“. შედგენილი მდვდ. პლატონ ცქიტიშვილის მიერ. თ. მთავრიშვილის და ამხ. წიგნის მაღაზიის გამოტვმა. ქუთაისი 1914 წ.

საღი პედაგოგიური მოთხოვნილება გვიკარნახებს, რომ მოწაფე ყოველ ცოდნას უნდა ითვისებდეს შეგნებით... დიდათ მავნებელია საგნების შეუგნებელი, თუთიყუშური ზეპირობა. ძნელად თუ გამოასწორებს მოწაფე იმ მაზარალებელს შედეგებს, რომელნიც მის ბუნებას მისცა თუთიყუშუ'მა ზეპირობამ! საღმრთოსწული ისეთი საგანია, განსაკუთრებით იმ თავის ნაწილში, რომელიც გადმოგვცემს **დოგმატებს**, რომ პირველ შეხედვით თითქოს ზემორემოყვანილის საღი პედაგოგიური მოთხოვნილების შესრულება მისი სწავლების ჟამს შეუძლებელი ხდება... მაგრამ პედაგოგებმა შესაძლებლად სცნეს ამ მოთხოვნილების **რამდენადმე** შესრულება საღმთო სწულის სწავლების ჟამსაც... ლოცვას, უკეთუ მას საგნათ აქვს **თხოვნა** რამესი, თანახლავს რეალური შინაარსი, რომლის მეოხებით იმის შეგნება ამ მხრით სიძნელეს არ წარმოადგენს ბავშვისათვის... უფრო ძნელია მისთვის ლოცვის **ტექსტის** შეთვისება, ვინაიდგან ეს ტექსტი გადმოცემულია ძველის ენით.

ქართული ლოცვების ტექსტის ენა ძველი, დიახ საუცხოოდ შემუშავებული და სასიამოვნო მოსასმენი, მკაცე ქართული ენაა, რომელიც **მხოლოდ რამდენადმეა** დაშორებული დღევანდელს ჩვენს სალიტერატურო ენას... ამისდამიუხედავათ, გამოცდილება გვიჩვენებს, რომ ქართული ლოცვის ტექსტის შეთვისება **ზეპირად** უძნელდებათ ქართველს ბავშვებს... ამას გარდა ის **ზეპირობა**, რომლით ასე ბოროტად სარგებლობენ ჩვენი მასწავლებლები, სავალდებულოდ ითვლება საღმრთო სწულის სწავლების ჟამს... ვიმეორებთ, ქართული ლოცვის ტექსტის ზეპირად სწავლა უძნელდებათ ქართველს ბავშვებს... აქედან ცხადზე უცხადესია, თუ რამოდენს სიძნელეს წარმოადგენს ქართველი ბავშვებისთვის **სლავიანურს**, მათთვის სრულიად უცხო, ენაზე ლოცვების შესწავლა...

ეს სავალალო გარემოება ჩვენში პირდაპირ **სენად** ვადაექცათ ზოგიერთს სკოლფია-კამილავკის მოტრფიალე სულიერს მამებს, რომელთაც სრულიად დამშვიდებით შეუძლიათ ქართველს ბავშვებს ასწავლონ ლოცვები ქართულს ენაზე, მით უმეტეს, რომ ამის **საწინააღმდეგო თვით მთავრობის პროგრამას არა აქვს რა.** სხვა ვინმე სულ სხვაა, მაგრამ, როდესაც სულიერი მამები აწარმოებენ **ბეთლემისებურს** ბავშვების **ულეტას**, ეს კი წარმოუდგენელი მოვლენაა!!!

მღვდელს პლატონ ცქიტიშვილს ძლიერ კარგი აზრი მოსვლია. მას დაუბეჭდია „ლოცვანი“ ქართველ ბავშვებისთვის იმ განმარტებათა დამატებით, რომელთაც მოითხოვს საღი პედაგოგიკა... წიგნი დაიბეჭდა მისი ყოვლადსამღვდელოების იმერეთის ეპისკოპოსის გიორგის ნებართვით...

მ. პლატონ ცქიტიშვილს შეუდგენია სიტყვათა განმარტებანი—ლოცვების შინაარსი მდაბიო და უფრო გასაგების ენით...

წიგნის გარჩევის დროს შევეხებით მხოლოდ ორს საკითხს: ა) ლოცვების ზოგიერთი სიტყვების განმარტებას, ახსნას და ბ) მათის შინაარსის მდაბიო ენით გადაცემას.

კერძო სიტყვების განმარტება, საზოგადოდ, რიგიანია... მაგრამ წიგნის ამ მხარეს მაინც აქვს ზოგიერთი ნაკლი, რომელთაც აქვე აღვნიშნავთ. „უკუნითი უკუნისამდე“—„საუკუნოდ“ (გვ. 10). ასეთი განმარტება, განმარტებად არ იწოდება: ერთი ძნელად გასაგები სიტყვის მაგიერ ნახმარია, მეორე, ისევ ძნელად გასაგები სიტყვა... „მოშნიეებელი“ (გვ. 12), მხოლოდ „მომცემელი“ არაა,—არამედ მჩუქებელი. ჩუქება ღირსებით და ხარისხით მაღლა სდგას „მოცემაზე“... „საუნჯე“—„სალარო“ (გვ. 12). არც ერთი ეს სიტყვა გასაგები არაა ბავშვებისათვის. „თანამდები“—„მოვალე“ (გვ. 14)—სჯობს არ განიმარტოს ეს სიტყვა. „ქალწული“—„ქალი, რომელმაც **მამაკაცს არაფერი იცის**“ (გვ. 15). „ქერუბიმი და სერაფიმი“—„მთავარ ანგელოზების სახელებია“ (გვ. 16). ვგონებ, სჯობდა ეთქვა: „ანგელოზების“ სახელებია, რადგან მთავარ ანგელოზს ეკლესია უწოდებს ანგელოზთა განსაზღვრულს ჯგუფს ქერუბიმთა და სერაფიმთა გარდა. „ნებისამებრ შენისა“—„შენი ნების თანახმად“—ტექსტიც და მისი განმარტებაც ბავშვისათვის გაუგებარია. მაგრამ ასე რომ ვსთქვათ აქ: „ისე, როგორც შენ გსურს, როგორც შენ გინდა“—ეს სულ სხვა იქნება... ბავშვი ამას ადვილად გაიგებს... „მკვდრეთით“—„სიკვდილისაგან“ (გვ. 30) სჯობს „საფლავიდამ“, რადგან **მკვდრეთი**—სახელი არსებითია და უჩვენებს მკვდრების ბინას, საფლავს... ისე, როგორც „შავშეთი“, „მთიულეთი“ და სხვა... „იერუსალიმი“—„ქალაქია პალესტინა“-ში (გვ. 30). სჯობდა აქ მამა პლატონს მიემატებია: „სადაც დაიბადა იესო ქრისტე“. „მიმომწვლილველობა“—„უზრუნველობა“ (გვ. 35). სჯობს ეს სიტყვა განვმარტოთ სიტყვებით: — „მოწყინება, იმედის დაკარგვა“... „საუკუნე“—„ასი წელიწადი“ (გვ. 44)... მარტო ასეთი განმარტება არ კმარა.

ილია ფერაძე.

(შემდეგი იქნება).

სია

ქართველთა შორის წერა-კითხვის საზოგადოების ქუთაისის განყოფილების სასარგებლოთ 10 მაისს გამართულ სეირნობისათვის ქალაქ ნახიჩევანში ბ-ნ გრიგოლ ჟორდანიამ შეკრიბა შეწირულება შემდეგ პირთაგან:

ხუთ-ხუთი მანეთი:

ექიმი ეპიფანე შენგელიამ, ექიმი პეტრე მეძმარიაშვილმა, მაზრის უფროსმა მიხეილ მამულაიშვილმა, პროვიზორ გრიგოლ ჟორდანიამ.

სამ-სამი მანეთი:

ივანე სანაკოევმა. იაკობ შარტავამ.

ორ-ორი მანეთი:

ანდრო კაციტაძემ, სევერიან ჯავახიამ.

თითო მანეთი:

ალექსანრე ჩარკვიანმა, ვლადიმერ მაჭავარიანმა, სიმონ იაშვილმა, ბიკტორ ესაიაშვილმა, რომანოზ საგანელიძემ, დიომიდე მახარაძემ, გიორგი მაჭავარიანმა, ეგნატე მგელაძემ, ვლადიმერ ქუთათელაძემ, ილიკო ნიკოლაძემ, ვანო ყიფიანმა, რაჟდენ ყიფიანმა, გაბო ბოჭიაძემ, ანდრო ვაშაკიძემ, ლევან მიქელაძემ, გიორგი შარაბიძემ იონა გეგეჭკორმა, ჭიჭიკო ქავთარაძემ, ხომერიტოვმა, ლემენჯავამ, ცვეტკოვმა, თავადი ნიკოლოზ ასათიანმა, და ათი შაური ლავრენტი ბერიძემ. სულ 52 მან. და 10 შაური.

წერილი რედაქციის ძიმართ.

ბ-ნო რედაქტორო!

უმორჩილესად გთხოვთ თქვენი გაზეთის საშუალებით უღრმესი მადლობა გამოუცხადოთ კეტო საყვარელიძე ჩხაიძეს, რომელმაც ანანის წ. საცვ. სამკითხველოსთვის შეაგროვა თავის ნაცნობთა შორის ფულად 25 მან. 75 კაპ. ხოლო წიგნები დირებული 6 მანეთისა. აგრეთვე უგულითადეს მადლობას უცხადებთ ბატონ. შემომწირველებს. სია შემომწირველთა.

1, **თითო მანეთი შემოსწირეს:**

კეტო ჩხაიძემ. ვარდენ ჩხაიძემ, დადიკო ჩხაიძემ, რუბენ ჩხაიძემ, ლევარსი ანთელიძემ, ბიჭიკო ორაგველიძემ, სერაფიონ ჩხაიძემ, ესე ორაგველიძემ, დიმიტრი ანთელიძემ, გრიგოლ ვასაძემ, დათიკო ელიაძემ, მოსე ორაგველიძემ, და ალექსანდრე ტეტლაძემ.

2, **ათ-ათი შაური:**

სოლომონ მიქატაძემ, მიხაკო მელუამ, ვასილი თოხაძემ, მელიტონ ჩხაიძემ, ელისე ანთელიძემ, დათიკო ჩხაიძემ, მათე ჩიტაიშვილმა, მიხაკო მიქატაძემ, იაგორ ლომინაძემ. მარო კალანდარიშვილისამ, ვასილ კვაჭანტირაძემ, ალფესი ორაგველიძემ, ივანე ჩხაიძემ, ნეგრო ბელეშაძემ, ვარდამ ტოტოჩავამ, სიდონან ლომიჯარიამ, დომეტი სამსონიამ. ალექსი ტერტვაძემ. სოლომან ხონელიამ, ვარდამ ბორდელაძემ, გიორგი სიმულიდიმ, კირილე აბაშაძემ, ბესარიონ რამიშვილმა, ისიდორე კვირკველიამ, ალექსი ზამბახიძემ, ნოე გიგინეიშვილმა, ოსეფ ქინქლაძემ, ნადეჟდა ტეტლაძისამ, ვასილ ჩიგოგიძემ და კოლია მახარაძემ.

3, **ოთ-ოთი აბაზი:**

ქმა მაკა დუმბაძისამ, შამშე ლომ ნაძემ, მელიტონ ურუშაძემ და დიმიტრი სამულიდიმ.

4. **შვიდი შაური.** სიმონ მიქატაძემ.

4. **ექვსი შაური.** სირმა ზერაბიშვილმა, კალისტრატე ვასაძემ, ალარიონ გოლარიშვილმა, ისაკი ტრაბაიძემ, ეთრან ბერიძემ, გრიგოლ მექაბაშვილმა, ალარიონ კეგიამ, ბარიონ ბერიძემ სამსონიამ, ანდრი გოლაძემ და გიორგი სალუქაძემ.

6, **ხუთ-ხუთი შაური.** ივანე ელოლაძემ, ანტონ მუჯირმა [illegible] შვილმა.

7, **თითო აბაზი** ბავლე ბაჯელიძემ, ნიკო კვაშალმა. იოსეფ მგელაძემ, ფილიპე ღლონტმა, გლახუნ ელენტმა, №, გიორგი თიკანაძემ, დომენტი შვიდობაძემ და ვლადიმერ ებრალიძემ.

8, **სამ-სამი შაური.** ლიკო გოგიბერიძემ, ლევარსი ჩხაიძემ.

9, სამ სამი მანეთის წიგნი შემოსწირეს ქმა ელენე ჩხაიძისამ და ვლადიკო ჩხაიძემ.

სამკითხ. გამგე მღვდ. მავრი ტუსკია.

1915 წ. 20 მაისი.

ჩვენი ფოსტა.

აჭარის სასოფლო საზოგადოება. ბ. პანტელეიმონს. გვაცნობეთ თქვენი ვინაობა. ხელმოუწერელი წერილები არ იბეჭდება.

ბანძა. სალმა გურჯს. ჩვენი გაზეთის 87 №-ში უკვე დაიბეჭდა ძლიერი მოწოდება დავით ბაბოზოვისა ქართველ ებრაელებისადმი. გთხოვთ მოგვაწოდოთ ხოლმე სხვა მასალები. ის ნომერი, რომელშიაც დაბეჭდილი იყო ბაბოზოვის წერილი, გამოგეგზავნათ თქვენ.

რედ.-გამომ'ც. ი. თ. ცინცაძე.

დაიბეჭდა და იყიდება ძ. ოცხელის წიგნის მაღაზიაში (ქუთაისში)

„НОВОЕ СЛОВО“

ახალი პირველდაწყებითი სახელმძღვანელო რუსული ენისა, მრავლად დასურათებული, ლექსიური განყოფილებით, რუსული ანბანით, კითხვისა და წერის სავარჯიშო მასალით, შედგენილი ს. ოცხელის მიერ.

თვ. ფასი ყდით 2 აბაზი.

თ. მთავრიშვილის და ამხ.

წიგნისა და საკანცელარიო მაღაზიამ დაბეჭდა და გასაყიდათ გამოვიდა

„Цѣлебные минеральные источники въ Кутаисской губер.“ ц. 20 к. კ. მაჭავარიანისა.

იბეჭდება და მალე გამოვა ქართული ენის სახელმძღვანელო „ჯაზმულ სიტყვიერებითი ქრისტომატია: ჩვენი ძველი მწერლობა და ხალხური პოეზია“, შედგენილი ს. რ. გორგაძის მიერ. იქვე იყიდება ყოველნაირი ქართული და რუსული ენის სახელმძღვანელონი, საყმაწვილო წიგნები, ახალი რუსული და ქართული ლიტერატურული ნაწარმოები, გეოგრაფიული ატლასები, კარტები და ყოველნაირი საკანცელარიო ნივთები. თ. მ.

24 მაისიდან თბილისში გამოდის ნაცვლად ჟურნალ „კლდისა“ ოთველ-დღიური გაზეთი

„საქართველო“

ფასი წლის დამლევამდე 5 მან. პირველ ოქტომბრამდე 3 მან. „კლდის“ ხელის მომწერთ, რომელთაც მთელი წლის ფული აქვთ გადახდილი, გაზეთი გაეგზავნებათ 1 მკათათვემდე.

ადრესი: Тифлисъ, Московская ул. № 4.

რედაქტორ-გამომცემელი სანდრო შანშიაშვილი.

უდიდესი სპეციალური წიგნის მაღაზია

კ. ი. ოცხელის და ამხ. ქუთაისში

ალექსანდრეს ქუჩა, თფილ. კომერც. ბანკის ქვეშ.

კ. ი. ოცხელისა და ამხ. წიგნის მაღაზიაში მოიპოვება ყოველ გვარი სახელმძღვანელო. და საკითხავი წიგნი: ბელეტრისტული, პედაგოგიური, იურიდიული, სამეცნიერო და მრავალი სხვა. აგრეთვე გვერდით გამართულია ცნობილი საკანცელარიო მაღაზია დ. ი. ოცხელისა, სადაც მოიპოვება ყოველნაირი სამოსწავლო საკანცელარიო ნივთები.

— კატალოგები უფასოთ — თ.

ნუნისის სამკურნალო ბუნებით თბილი

აბანო.

აბანო ნუნისი, ანუ მუნისი, რომელიც შეუმჩნევია ხალხს, უსსოვარი დროიდან, როგორც მუნისაგან განმკურნავი უებრალო საშუალება, ჰკურნავს გასაკვირველად ოფელნაირ კანის ავადმყოფობას და მასთან დიდ საშუალებას აძლევს ავადმყოფს სხვადასხვა სენის წინააღმდეგ. მდებარეობს შორაპნის მაზრაში, მოლითის სადგურიდან 6 ვერსის მანძილზე, მაღლობზე ნაძენარში. სეზონი იწყება 15 მაისიდან და გრძელდება 1-ს ოქტომბრამდი.

თ. 215